

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

POLITIKOS MOKSLŲ BAKALAURO PROGRAMA

MATAS ADOMAITIS
IV kurso studentas

**KOLEKTYVINIO SAUGUMO SUTARTIES ORGANIZACIJOS
PATVARUMAS GLENN SNYDER ALJANSŲ TEORIJO POŽIŪRIU**

BAKALAURO DARBAS

Darbo vadovas Prof. Dr. Gediminas Vitkus

Vilnius, 2021

Bakalauro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Bakalauro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Bakalauro darbo recenzentas/ė:

.....
(v., pavardė)

Bakalauro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

BIBLIOGRAFINIS APRAŠAS

Adomaitis M. Kolektyvinio Saugumo Sutarties Organizacijos patvarumas Glenn Snyder aljansų teorijos požiūriu: Politikos mokslų specialybės, bakalauro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas G. Vitkus. – V., 2021. – 41 p.

Reikšminiai žodžiai: aljansai, patvarumas, sanglauda, interesai saugumo ir gynybos srityje, grėsmės, paramos ir pagalbos lūkestis, oficialios sutartys.

Šiame darbe nagrinėjamas Kolektyvinio Saugumo Sutarties Organizacijos patvarumas 2014 metų Ukrainos krizės metu. Organizacijos patvarumas yra vertinamas remiantis Glenn Snyder aljansų teorija, tiriant Armėnijos, Kirgizijos ir Tadžikistano sanglaudą su Rusija (paramos ir pagalbos konflikto metu lūkestį).

Apsibrėžiamas aljansas peržvelgiant kaip jį apibūdina pagrindiniai teoretikai; apžvelgiamas Glenn Snyder aljansų patvarumas, palyginamas su kitų akademikų įžvalgomis; išskiriama valstybių sanglaudos reikšmė Snyder aljansų patvarumo analizei; išanalizuojamas Kolektyvinio Saugumo Sutarties Organizacijos patvarumas per valstybių sanglaudą.

Turinys

Įvadas.....	5
1. Aljansai.....	12
1.1. Apibrėžimas ir vertė.....	12
1.2. Glenn Snyder aljansų patvarumas ir valstybių sanglauda.....	14
2. KSSO patvarumas per 2014 metų Ukrainos krizę.....	17
2.1. Ukrainos krizė.....	17
2.2. Armėnijos sanglauda su Rusija.....	20
2.3. Kirgizijos ir Tadžikistano sanglauda su Rusija.....	25
Išvados.....	31
Šaltinių sąrašas.....	33
Literatūros sąrašas.....	37
Summary.....	40

Ivadas

2020 metų rugsėjo pabaigoje kelis dešimtmečius trunkantis nesutarimas tarp Armėnijos ir Azerbaidžano dėl Kalnų Karabacho įsiplieskė į atvirą, virš mėnesio trukusį konfliktą. Azerbaidžano pajėgoms artėjant prie nepripažintos Kalnų Karabacho (Archacho) Respublikos sostinės Stepanakerto lapkričio 10d. buvo sudarytos paliaubos, kurioms aktyviai tarpininkavo Rusija. Pagal sutartį Rusija dislokuos apie 2000 karių regione skirtų taikai palaikyti, taip ilgam sustiprindama savo įtaką šiame konflikte. Nors tai būtų galima laikyti diplomatine Rusijos pergale, tokiam požiūriui netrūksta ir skeptikų, išryškinančių pačią Maskvą neigiamai veikiančius įsikišimo į konfliktą aspektus. Vienas šių aspektų – stebinant pagrindinės postsovietinės erdvės karinės sąjungos Kolektyvinio Saugumo Sutarties Organizacijos (KSSO) neaktyvumas, kas laikoma kaip neišnaudota proga išbandyti organizaciją ir pagerinti jos įvaizdį¹.

Karinė kooperacija postsovietinėje erdvėje prasidėjo su Kolektyvinio Saugumo Susitarimu (KSS), kurį 1992 metais pasirašė šešios valstybės, o po metų prisijungė dar trys. 2002 metais iš šios sutarties buvo įkurta KSSO. Neseniai įvykęs konfliktas Kaukaze yra ne pirmas kartas, kuomet KSSO per savo gyvavimo istoriją sulaukia kritikos. Panašios situacijos buvo ir per dvi Kirgizijos revoliucijas. Per 2005 metų Tulpių Revoliuciją KSSO nesiėmė jokių karinių veiksmų siekiant išgelbėti Askaro Askajevo režimą², o aljanso neveiknumas per 2010 metų revoliuciją ne tik pažeidė ir sukėlė abejonių dėl organizacijos patikimumo, bet ir supykė kai kuriuos valstybių narių lyderius³. Be atskirų atvejų KSSO susilaukia ir prastų bendrų įvertinimų. Stephen Aris teigia, jog yra keli faktoriai trukdantys KSSO veikti kaip efektyviai saugumo teikėjui praktikoje. Pagrindinis iš jų yra besitęsiančios mažesnių aljanso narių nerimas, kad stipresnė KSSO suteiktų galimybę Rusijai daryti įtaką jų vidaus politikoje. Dėl to KSSO kaip kolektyvinio saugumo veikėjas, egzistuoja tik „ant popieriaus“, bet ne praktiškai⁴. Dar daugiau kritikos aljansui yra išreiškęs Pavel Baev. Jo teigimu Rusija labiausiai koncentruojasi į dvišalių karinių–saugumo santykių puoselėjimą su pagrindiniais savo sąjungininkais, tokiais kaip Baltarusija ir Armėnija, bet nemato prasmės kurti kooperaciją tarp jų. Dėl šios priežasties KSSO yra greičiau kaip „skėtinė“ struktūra, kuri palaiko kolektyvinio saugumo

¹ Janko Šćepanović, „Was the Nagorno-Karabakh Deal a Missed Opportunity for the CSTO?“. *The Diplomat*, 2020. <<https://thediplomat.com/2020/11/was-the-nagorno-karabakh-deal-a-missed-opportunity-for-the-csto/>> [Žiūrėta 2021 03 14].

² Alexander Frost, „The Collective Security Treaty Organization, the Shanghai Cooperation Organization, and Russia's Strategic Goals in Central Asia“. *China and Eurasia Forum Quarterly*, Volume 7, No. 3, 2009, p. 92-93.

³ Alexander Cooley, „The Kyrgyz Crisis and the Political Logic of Central Asia's Weak Regional Security Organizations“. *PONARS Eurasia Policy Memo No. 140*, 2011, p. 2-3.

⁴ Stephen Aris, „Collective Security Treaty Organization“. Kn. James Sperling (sud.), „Handbook of Governance and Security“. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2014, p. 554.

sistemos įvaizdį, bet iš tikrųjų niekada tokia nebuvo⁵. Net ir tam tikros aljanso struktūros, kaip šituo atveju Kolektyvinės Greito Reagavimo Pajėgos (KGRP), buvo parodytos kaip organizacijos silpnumo požymis. Farkhod Tolipov manymu Baltarusijos ir dar tuomet aljansui priklausiusio Uzbekistano atsisakymai prisijungti prie KGRP buvo dar vienas kartas, kuomet KSSO nepavyko pademonstruoti kolektyvumo, kurio jai reikia siekiant išaugti į visavertį karinį bloką. Tarp kliūčių, trukdančių aljansui pasiekti tą kolektyvumą, jis išskyrė ryškius valstybių narių grėsmės suvokimo, požiūrio vienas į kitą ir geopolitinės padėties skirtumus⁶.

Visa ši kritika gali sudaryti nenusisėkusio karinio aljanso įvaizdį, kuriam yra lemta žlugti. Tačiau net ir esant visiems trūkumams KSSO sugebėjo išlikti patvari. Formuodamas karinių aljansų patvarumo indeksą Gražvydas Jasutis skyrė KSSO septynis balus iš dešimties⁷. Be abejo kaip tiek daug kritikos susilaukusiai organizacijai šis įvertinimas yra aukštas. Bet toksai įvertinimas turi gerus pagrindus, nes KSSO per savo gyvavimo laikotarpį, nors ir turėdama trūkumų, sugebėjo išlikti kaip funkcionuojantis karinis aljansas. Vertindamas aljansų patvarumą Jasutis žvelgė į jų integracijos lygį. Jis parodė, jog praėjus keturiolikai metų po KSS pasirašymo ir tik šešiams metams po aljanso įkūrimo, KSSO jau buvo įžengusi į ketvirtą integracijos etapą, kurio bruožas – bendros vadovavimo struktūros sukūrimas⁸. Tad prieš tai aljansas jau buvo sugebėjęs pereiti kitus etapus, kurie yra ne tik teisiški ir formalūs, kaip karinės kooperacijos sutarčių pasirašymas, bet ir praktiniai – įrangos ir ginkluotės standartizavimas, bendrų pajėgų kūrimas ir pan. Ir nors kaip ir anksčiau minėtas bendrų pajėgų sukūrimas buvo gavęs kritikos, vien tas faktas, kad valstybės įdėjo tiek pasitikėjimo į karinį aljansą, kad jas sukurtų, rodo, jog KSSO yra kažko verta jos nariams. Šio aljanso patvarumą taip pat parodo ir nuolatos vykdomos karinės pratybos – vienas pagrindinių aljanso bruožų. Nuo 2003 iki 2015 metų KSSO yra įvykdžiusi 38 pratybas, bent 15 iš jų dalyvavo visos šešios organizacijos narės⁹. Galiausiai, svarbu pabrėžti tai, jog, apart Uzbekistano, KSSO sugebėjo išlaikyti visas savo valstybes nares. Bet svarbu žinoti, jog to paties Uzbekistano išėjimas buvo šios valstybės vykdomos užsienio politikos padarinys. Sugrįžęs į KSSO 2006 metais po Tulpių revoliucijos, taip tikėdamasis apsaugoti savo

⁵ Pavel Baev, „*The CSTO: Military Dimensions of the Russian Reintegration Effort*.“ Kn. S. Frederick Starr, Svante E. Cornell (sud.), „*Putin's Grand Strategy: The Eurasian Union and Its Discontents*“. Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, 2014, p. 42.

⁶ Farkhod Tolipov, „*CSTO: COLLECTIVE SECURITY OR COLLECTIVE CONFUSION?*“. *The Central Asia-Caucasus Analyst*, 2009. <<https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/11896-analytical-articles-caci-analyst-2009-9-1-art-11896.html>> [Žiūrėta 2021 03 14].

⁷ Gražvydas Jasutis, „*Karinio aljanso patvarumo tyrimas: Rusijos ir Baltarusijos atvejis*“. Daktaro disertacija, Vilniaus Universitetas, 2011, p. 49.

⁸ Gražvydas Jasutis, „*Collective Security Treaty Organization: Military Integration Problems and Perspectives in the CIS Space*“. *Lithuanian Annual Strategic Review*, 2008, p. 176.

⁹ Marcel de Haas, „*War Games of the Shanghai Cooperation Organization and the Collective Security Treaty Organization: Drills on the Move!*“. *The Journal of Slavic Military Studies*, 29:3, 2016, p. 392.

valdantį režimą¹⁰, Uzbekistanas antrą kartą išėjo iš karinio aljanso 2012 metais baimindamasis Rusijos įtakos jų vidaus politikai ir 2015 metais atnaujino karinį bendradarbiavimą su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis (JAV). Tačiau ši Centrinės Azijos valstybė lygiai taip pat buvo atsiribojusi nuo JAV 2005 metais ir sugrįžusi prie Rusijos, kuomet ji apkaltino Vašingtoną kišimusi į jų vidaus reikalus (turėdama omenyje Andižano neramumus). Tokie nenuoseklumai yra Taškento vykdomos nepriklausomos, į oportunizmą linkusios užsienio politikos rezultatai, kuomet jis keičia sąjungininkus kada jam yra naudinga¹¹.

Akademinei literatūra apie KSSO patvarumą nėra labai plati ir dažniausiai koncentruojasi į atskiros valstybės situaciją, o ne bendrą aljansą. Kaip ir minėta anksčiau į aljansų patvarumą gilinasi Gražvydas Jasutis tirdamas Rusijos ir Baltarusijos sąjungą ir pateikė KSSO patvarumo balą. Jis, peržvelgęs aljansų formavimosi jėgų, grėsmių ir interesų balanso teorijas, pateikė karinių aljansų patvarumo indekso formulę. Pagal šią formulę aljansų patvarumas yra neatsiejamas nuo integracijos: kuo tolesniame integracijos etape yra aljansas (etapų yra keturi), tuo didesnę balą jis gali gauti. Tačiau svarbu ne tik integracijos etapas, bet ir tam etapui priskiriamos veiklos vykdymas. Aljansas gali būti ketvirtame integracijos etape, tačiau gali nedalyvauti karinėse operacijose arba neformuoti jungtinių pajėgų, tad jam atitinkamai yra atimamas balų skaičius priklausant nuo to kiek jis tokio tipo procesų nevykdo¹². Matyti, jog į aljansų patvarumą jis žvelgia iš kitos perspektyvos, kuri analizuoja aljanso integracijos gilumą, o ne jo narių sprendimus likti arba nelikti aljanse bei kas veikia tuos sprendimus.

Matteo Fumagalli žvelgė į Uzbekistano persiorientavimą nuo JAV prie Rusijos ir grįžimą į KSSO 2006 metais žvelgdamas tiek į vidinius, tiek į sisteminius faktorius. Fumagalli rėmėsi Steven R. David visuotinio balansavimo teorija, kuri daugiausiai skirta tirti Trečiojo pasaulio valstybių sąjungų pasirinkimus ir žvelgia į tų valstybių valdančiųjų režimų silpnumą. Fumagalli prieina išvadas, jog Uzbekistanas vėl vykdė sanglaudą su Rusija, nes siekė išsaugoti savo režimą ir, nes Maskva pasiūlė tinkamą strateginę ir ekonominę alternatyvą kooperacijai su JAV. Nors Fumagalli įžvalgos yra vertingos suvokiant postsovietinių valstybių elgesį, jo tyrimas neatitinka šių dienų realijų. Jis aiškinosi kodėl Uzbekistanas grįžo į sąjungą su Rusija, šiame darbe bus siekiama ištirti kodėl KSSO yra patvari,

¹⁰ Alexander Frost, „*The Collective Security Treaty Organization, the Shanghai Cooperation Organization, and Russia's Strategic Goals in Central Asia*“. China and Eurasia Forum Quarterly, Volume 7, No. 3, 2009, p. 93.

¹¹ Marcel de Haas, „*Relations of Central Asia with the Shanghai Cooperation Organization and the Collective Security Treaty Organization*“. The Journal of Slavic Military Studies, 30:1, 2017, p. 7.

¹² Gražvydas Jasutis, „*Karinio aljanso patvarumo tyrimas: Rusijos ir Baltarusijos atvejis*“. Daktaro disertacija, Vilniaus Universitetas, 2011, p. 50-51.

o tai yra skirtingas tikslas. Nėgama to, jo naudota David teorija yra įtvirtinta dvipolio pasaulio sistemoje, buvusioje Šaltojo karo metu¹³, o tai netinka šių dienų pasaulio tvarkai.

Alyson Bailes, Bradley Thayer ir Baldur Thorhallsson savo tradicinių aljansų teorijų kritikoje žvelgė į mažų valstybių motyvacias jungtis į aljansus. Autoriai teigė, jog smulkių valstybių prisijungimą prie aljansų paaiškina „prieglobsčio“ teorija. Šią teoriją nuo tradicinių aljansų teorijų autoriai išskiria šiais bruožais: mažos valstybės fundamentaliai skiriasi nuo didelių; kiekvienų aljanso santykių pagrindas yra unikalus dėl vidinių ir tarptautinių priežasčių; mažoms valstybėms tarptautinė kooperacija yra ne tik naudinga, bet ir reikalinga. Autoriai per šią teoriją tyrė tris atvejus, vienas iš jų buvo Armėnija. Autoriai prieina išvadą, jog Armėnijos prieglobsčio paieškos priežastis yra etninio identiteto ir su juo susijusių egzistencinių grėsmių konstrukcijų autoritariniame elite kombinacija¹⁴. Autoriai gerai įsigilina į Armėnijos prieglobsčio siekio priežastis, bet jų tyrimas buvo tik apie vieną KSSO valstybę, kas neleidžia daryti išvadų apie aljansą. Taip pat, jie į analizę neįtraukė svarbių postsovietinės erdvės įvykių, būtent 2014 metų Ukrainos krizės ir jos poveikio valstybių sprendimui likti aljanse.

Matyti, jog KSSO patvarumas nėra labai plačiai ištirta tema ir dažniausiai yra žvelgiama į atskirų valstybių situaciją. Aljanso patvarumui įvertinti taip pat būtina žvelgti į jo valstybėms ir postsovietinei erdvei reikšmingus šiuolaikinius įvykius. Tai, be abejonių, yra Rusijos agresija prieš Ukrainą ir Krymo aneksija, kas sukrėtė ne tik visą pasaulį, bet ir dar kartą parodė, jog Maskva nevengia naudoti jėgą prieš kitas postsovietines valstybes. Šis įvykis bei KSSO sugebėjimas išlikti patvaria net ir su visais savo trūkumais verčia susimąstyti kokios yra jos patvarumo priežastys? Tad šio tyrimo tikslas yra būtent toks – išsiaiškinti kodėl KSSO per Ukrainos krizę išliko patvari. Tai bus bandoma įvykdyti naudojantis Glenn Herald Snyder aljansų teorija. Šiame tyrime išsikeliama uždaviniai yra: apsibrėžti aljansą peržvelgiant kaip jį apibūdina pagrindiniai teoretikai; apžvelgti Glenn Snyder aljansų patvarumą, palyginti su kitų akademikų įžvalgomis; išskirti valstybių sanglaudos reikšmę Snyder aljansų patvarumo analizei; išanalizuoti KSSO patvarumą per valstybių sanglaudą.

Metodologija

Žvelgiant į literatūrą apie aljansų patvarumą ir jo teorijas matyti, jog yra daugybė būdų ir priemonių tiriant priežastis, dėl kurių kariniai aljansai neišyra. Tačiau norint remtis Snyder teorija reikia pritaikyti tokią metodologiją, kurios pagalba būtų galima žvelgti į Rusijos politiką su sąjungininkais

¹³ Matteo Fumagalli, „Alignments and Realignment in Central Asia: The Rationale and Implications of Uzbekistan's *Rapprochement with Russia*“. International Political Science Review, Vol. 28, No. 3, 2007, p. 253, 265-266.

¹⁴ Alyson J. K. Bailes, Bradley A. Thayer, Baldur Thorhallsson, „Alliance theory and alliance 'Shelter': the complexities of small state alliance behaviour“. Third World Thematics: A TWQ Journal, 2016, p. 4, 10.

siekiant išlaikyti juo KSSO sudėtyje. Tad, pirmiausia, šioje dalyje bus pateikti argumentai kodėl bus naudojama atvejo studija ir kuo ji naudinga šiam tyrimui. Po to bus paaiškintas dokumentų analizės metodo pasirinkimas tyrimui. Galiausiai, bus aptartas šaltinių, tiek pirminių, tiek antrinių, naudojimas analizėje bei jų abiejų teigiamos ir neigiamos savybės.

Atvejo studija

Atvejo studija yra vienas plačiausiai naudojamų tyrimo metodų tarptautiniuose santykiuose. Dėl to yra labai sudėtinga rasti vieną universaliai naudojamą jos apibrėžimą. Tad svarbu naudoti tokį atvejo studijos apibrėžimą, kuris ne tik padėtų tyrimui, bet kad ir jo esmė būtų panaši/nesiskirtų nuo kitų. Todėl šiame tyrime bus naudojama Andrew Bennet atvejo studija, kuri apibūdinama kaip gerai apibrėžtas istorinio įvykio aspektas, kurį tyrėjas pasirenka analizei¹⁵.

Lygiai taip pat kaip ir apsibrėžiant yra svarbu paaiškinti koks atvejo studijos variantas bus pritaikytas analizei ir kodėl. Šiame tyrime bus pritaikyta kokybinė, Robert K. Yin išskirta *embedded* atvejo studija. Yin išskiria holistinę ir *embedded* atvejo studijas kaip vieno atvejo studijų dizainus. Holistinę jis apibrėžia kaip vieno, plataus atvejo tyrimas. Tuo metu *Embedded* atvejo studija yra vieno atvejo studija, kuomet tiriamas vienas platus atvejis per kelis jo aspektus/vienetus. *Embedded* atvejo studija, kaip Yin teigia, yra kompleksiškesnė ir detalesnė už holistinę, tačiau gilinantis į platesnio atvejo vienetus svarbu nepamiršti pačio bendro atvejo¹⁶.

Embedded atvejo studija KSSO patvarumo atveju, ypač žvelgiant per Snyder valstybių sanglaudą, labai tinka, nes bus galima susikoncentruoti į Rusijos politiką su tam tikromis valstybėmis siekiant išlaikyti jas aljanse. Taip bus tiriamas vienas platus atvejis (KSSO patvarumas 2014 metų Ukrainos įvykių metu) per kelis jo vienetus (aljanso narės). Iš šešių KSSO narių šiam tyrimui yra pasirinkti trijų, Armėnijos, Kirgizijos ir Tadžikistano, nutarimai likti aljanse. Sprendimas pasiimti šias valstybes nėra atsitiktinis ar noras koncentruotis į smulkesnes valstybes. Priežastis – šios valstybės geriau reprezentuoja KSSO patvarumo priežastis dėl likusių trijų, Rusijos, Baltarusijos ir Kazachstano, istoriškai parodyto stipresnio noro vykdyti integraciją ir tarpvalstybinę kooperaciją postsovietinės erdvės tiek politinėje, tiek ekonominėje, tiek karinėse srityse. Nebe reikalo jos dažnai vadinamos Eurazijos integracijos branduoliu¹⁷. Baltarusijos atveju yra žymiai naudingiau tirti jos aljansą su Rusija

¹⁵ Andrew Bennett, „Case Study Methods: Design, Use, and Comparative Advantages“. Kn. Detlef F. Sprinz, Yael Wolinsky-Nahmias (sud.), „Models, Numbers, and Cases: Methods for Studying International Relations“. Ann Arbor, University of Michigan Press, 2004, p. 21.

¹⁶ Robert K. Yin, „Case study research: Design and methods“. 3rd ed., Thousand Oaks, Sage publications, 2003, p. 42-46.

¹⁷ Ardak Yesdauletova, Aitmukhanbet Yesdauletov, „The Eurasian Union: dynamics and difficulties of the post-Soviet integration“. TRAMES, 18(68/63), Issue No: 1, 2014, p. 6.

Sąjunginėje valstybėje, kaip tai padarė Gražvydas Jasutis. Tuo metu Kazachstanas jau dažnai linksniuojamas kaip antras arba naujas integracijos centras regione¹⁸, o Eurazijos Sąjungos idėją primą kartą viešai pareiškė buvęs ilgametis Kazachstano prezidentas Nursultanas Nazarbajevs 1994 metais kalboje Maskvos universitete¹⁹. Tad šių valstybių įtraukimas į analizę nepadėtų tiksliai atskleisti KSSO patvarumo priežasčių.

Dokumentų analizė

Kaip tyrimą papildantis ir tikslumo jam pridedantis metodas bus naudojama dokumentų analizė. Dokumentų analizė yra sisteminga dokumentų peržiūros ar vertinimo procedūra, kuri susidaro iš paviršutiniško nagrinėjimo, išsamaus tyrimo ir, galiausiai, interpretacijos²⁰. Kadangi dokumentų analizė yra kokybinis tyrimo metodas, jos tikslas yra išnagrinėti ir interpretuoti surinktą informaciją, kad iš jos išgauti prasmę, suvokimą bei empirinių žinių²¹. Dokumentų analizė yra dažniausiai naudojama pritaikant ją prie kitų kokybinių metodų. Vienas pagrindinių šių metodų yra atvejo studija.²² Tad šiame tyrime dokumentų analizės pritaikymas *embedded* atvejo studijai sukuria tikslesnę metodologiją tiriant valstybių sanglaudą.

Bene pagrindinis išskylantis klausimas naudojant dokumentų analizę yra dokumento apibrėžimas. O dar tiksliau, tai apibrėžimuose pasimato dokumentų analizės problema – kokius šaltinius galima laikyti dokumentais? Žvelgdami į įvairius dokumentų apibrėžimus, orientuotus į skirtingas mokslo kryptis, Kari Karppinen ir Hallvard Moe priėjo išvadą, jog kokio tipo informacija yra naudojama dokumentų analizėje galiausiai priklauso nuo paties autoriaus perspektyvos ir tyrimo klausimo. Dažnais atvejais per griežtas dokumentų klasifikavimas gali kaip tik sukelti sunkumų tyrimui. Taip pat svarbu paminėti, kad oficialūs politiniai dokumentai nėra anaipol vieninteliai šaltiniai, kuriuose apibrėžiamos ir išdėstomos politinės problemos. Žiniasklaida, ekspertų diskursai ir

¹⁸ Libman, Alexander; Vinokurov, Evgeny, „Is it really different? Patterns of regionalisation in the post-Soviet Central Asia“. Frankfurt School - Working Paper Series, No. 155, Frankfurt School of Finance & Management, Frankfurt a. M., 2010, p. 20.

¹⁹ Elena Shadrina, „Post-Soviet Integration: Case of Eurasian Economic Union“. Waseda Global Forum, No. 16, 2019, p. 118.

²⁰ Glenn A. Bowen, „Document Analysis as a Qualitative Research Method“. Qualitative Research Journal, vol. 9, no. 2, 2009, p. 27, 32.

²¹ Corbin, J., Strauss, A., „Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory“. Thousand Oaks, CA: Sage, 3rd ed., 2008, cituota iš Glenn A. Bowen, „Document Analysis as a Qualitative Research Method“. Qualitative Research Journal, vol. 9, no. 2, 2009, p. 27.

²² Glenn A. Bowen, „Document Analysis as a Qualitative Research Method“. Qualitative Research Journal, vol. 9, no. 2, 2009, p. 28-29.

net akademikų diskusijos nustato politikos darbotvarkes, kuria pasakojimus ir kai kuriuos sprendimus vaizduoja kaip neišvengiamus²³. Iš to matyti, jog šaltinių įvairovė kaip tik padarytų tyrimą tikslesnį.

Naudojantis dokumentų analize bus ieškoma, pagal pasirinktą teoriją, kaip oficialiuose sutartyse ir politinių veikėjų pasisakymuose pasimato paramos ir pagalbos teikimo konflikto metu tematika.

Šaltiniai

Dėl tyrimo pobūdžio ir pasirinktos metodologijos ši analizė bus kokybinė. Tyrime bus naudojamos tiek pirminiais, tiek antriniais šaltiniais. Pirminiai šaltiniai yra originali pirminė medžiaga apie įvykį, įskaitant ir po įvykio atrastus naujus įrodymus. Antriniai šaltiniai yra viskas, kas buvo parašyta apie įvykį po to kai jis jau yra pasibaigęs.²⁴

Pirminiai šaltiniai šiam tyrimui suteiks galimybę įvertinti tiesioginius valstybių vadovų sprendimus, reakcijas ir komentarus. Į pirminių šaltinių kategoriją patenka diplomatiniai laišakai, laikraščiai, dienoraščiai, oficialūs valstybių bei tarptautinių organizacijų dokumentai ir publikacijos, politinių veikėjų kalbos. Šie šaltiniai, vertinant valstybės vykdomą užsienio politiką, bus labai reikšmingi. Tačiau su jų paieška ir naudojimu atsiranda kelios problemos. Pirmiausia, daugelis pirminių šaltinių būna sunkiai pasiekiami arba išvis neprieinami. Nors interneto amžius šitą situaciją labai pagerino, nemažai svarbios informacijos, ypač oficialių dokumentų, būna įslaptinti. Kita bėda yra kalbos barjeras. Pirminiai šaltiniai dažnai būna parašyti tik originalia kalba, dėl to tenka arba naudotis vertimo programomis arba išvis nenaudoti²⁵.

Dėl anksčiau paminėtų problemų naudinga yra ir remtis antriniais šaltiniais. Į jų kategoriją patenka knygos, žurnalistiniai straipsniai analizuojantys arba teikdami nuomonę apie įvykius, politologų komentarai bei akademiniai tyrimai. Nors antriniai šaltiniai yra dažniau lengviau prieinami, pirminiai yra vertinami kaip vertingesni, nes iš jų galima gauti originalią informaciją. Tačiau ir antriniai turi problemų į kurias reikia atsižvelgti ir kuo labiau minimizuoti. Šaltinių šališkumas gali pakenkti tyrimo tikslumui. Tai gali būtų neteisinga įvykių interpretacija, kai kurių svarbių detalių neįtraukimas, melagingų informacijos naudojimas, siekiant pateikti klaidinančią situacijos suvokimą. Selektyvumas taip pat būna dažna dilema naudojant antrinius šaltinius. Kai yra naudojama tam tikra

²³ Kari Karppinen, Hallvard Moe, „*What We Talk about When We Talk about Document Analysis*“. Natascha Just, Manuel Puppis (sud.), „*Trends in Communication Policy Research*“. Bristol: Intellect Books – ECREA, 2012, p. 190.

²⁴ Cameron G. Thies, „*A Pragmatic Guide to Qualitative Historical Analysis in the Study of International Relations*“. *International Studies Perspectives*, Volume 3, Issue 4, 2002, p. 356.

²⁵ Ten pat, p. 356.

teorija, kartais siekiama remtis tik ta informacija, kuri patvirtintu ją. Geriausias būdas išvengti šių klaidų – kuo įvairesnių šaltinių naudojimas, net jei jie ir argumentuotų prieš pasirinktą teoriją²⁶.

1. Aljansai

Kariniai aljansai yra populiarius tyrimo objektas, tad nenuostabu, jog aljansų teorijos yra išsamiai išplėtos akademinėje literatūroje. Siekiant išsiaiškinti KSSO patvarumo priežastis šiame tyrime bus remiamasi Glenn Snyder, vienu pagrindiniu aljansų teoretiku, iš neorealizmo perspektyvos paremtu aljansų valdymu. Bet norint argumentuoti kodėl pasirinkta Snyder teorija, šioje tyrimo dalyje svarbu parodyti akademinę diskusiją apie aljansų teoriją ir kokios kitų ryškių autorių (labiausiai Stephen Walt) įžvalgos apie jų pagrindinius bruožus bei, svarbiausia, patvarumą. Svarbu pabrėžti, jog kiti teorijos bruožai, taip pat ir daugybę diskusijų sukėlęs aljansų formavimasis, bus apžvelgti bendriau arba išvis ignoruoti, nes jie šiam tyrimui neturės didelės reikšmės. Tad teoriniame pagrinde bus koncentruojamasi į Snyder aljansų patvarumo koncepciją bei kaip ji lyginasi su kitomis.

1.1. Apibrėžimas ir vertė

Prieš pradedant gilintis į karinių aljansų patvarumą svarbu apsibrėžti aljanso sąvoką bei išsiaiškinti ką teorijos sako apie jų susiformavimą. Esant dideliame kiekiui akademinės literatūros apie aljansus nenuostabu, kad vien jų apibrėžimas yra sulaukęs nemažai dėmesio. Snyder teigia, jog „aljansai yra oficialios valstybių asociacijos, skirtos naudoti (arba nenaudoti) karinei jėgai, jų narių saugumui arba sustiprinimui, ir yra prieš konkrečias kitas valstybes, neatsižvelgiant į tai, ar šios yra aiškiai nurodytos, ar ne“²⁷. Kitas ryškus aljansų teoretikas, Walt, tuo metu apibūdina aljansus kaip „oficialius arba neoficialius įsipareigojimus bendradarbiauti saugumo srityje tarp dviejų ar daugiau valstybių“²⁸. Jau iš karto aljanso apibrėžime pasimato gan stipriai išsiskiriančios autorių nuomonės. Vien šiose dvejose sąvokose pastebimi skirtumai dėl aljansų (ne)oficialumo, paskirties bei „kito“ buvimo. Be abejo Snyder ir Walt nėra vieninteliai akademikai pateikiant aljansų apibrėžimą, tad išsiskiriančių apibūdinimų yra bent keletas. Tad geriausia būtų bandyti apibendrinti visus apibrėžimus, taip surandant vieną galutinį.

Būtent tai ir pabandė įvykdyti Stefan Bergsmann, kuris siekė pateikti galutinę, visus kitus apibūdinimus apimančią aljanso sąvoką. Tam jis turėjo žvelgti į kelių autorių apibrėžimus. Tarp jų

²⁶ Ten pat, p. 358-360, 364.

²⁷ Glenn H. Snyder, „*Alliance theory: A neorealist first cut*“. Journal of International Affairs, Vol. 44, No. 1, Theory, Values And Practice In International Relations: Essays In Honor Of William T.R. Fox, 1990, p. 104.

²⁸ Stephen M. Walt, „*Why alliances endure or collapse*“. Survival: Global Politics and Strategy, 39:1, 1997, p. 157.

buvo ir vienas pirmųjų aljansų teoretikų George Liska, kuris pats nebuvo pateikęs tikslios karinio aljanso sąvokos. Tačiau Bergsmann, nagrinėdamas Liska tekstus, sugebėjo pateikti kaip jis matė aljansus. Bergsmann taip pat žvelgė į Melvin Small ir David Singer duomenų rinkinio, geriau žinomo kaip *Correlates of War*, kodavimo kriterijus, pagal kuriuos Small ir Singer rinkdavo duomenis. Galiausiai, Bergsmann pateikė ir Ole Holsti, Terrence Hopmann ir John Sullivan tris būtinus elementus, pagal kuriuos asociacija gali būti laikoma aljansu. Pasirėmęs šiais visais ir dar keliais apibrėžimais, Bergsmann išskyrė aštuonis pagrindinius aljanso elementus, čia pateikiamus sutrumpintai ir perfrazuojant: 1) aljansas yra susitarimas tarp (nebūtinai pripažintų) valstybių, svarbiausia, kad joje egzistuotų valdžia, galinti disponuoti galia; 2) aljansas yra aiškus susitarimas tačiau nebūtinai oficialus, svarbu, kad dalyvaujančios pusės užtikrintai žinotų apie jį; 3) aljansas tvarkosi su tam tikru elgesiu tam tikrame nenumatytame atvejuje ateityje (atvejis, kuris priverčia panaudoti *casus foederis*); 4) aljanso nariai nežino, kada ir ar iš viso trečiame punkte paminėtas atvejis įvyks; 5) aljansas yra pasižadėjimas, į kurį reikia žvelgti atskirai nuo realaus valstybės elgesio įvykus *casus foederis*; 6) pasižadėjimas susidaro iš pagalbos ginant kitą narį (įvykus *casus foederis*) svariai prisidedant savais resursais; 7) pažadas yra abipusis; 8) susitarimas patenka į nacionalinio saugumo sritį. Sudėjęs šiuos elementus Bergsmann pateikė kitais apibrėžimais paremtą aljanso sąvoką – aiškus susitarimas tarp valstybių nacionalinio saugumo srityje, kuriame partneriai pažada abipusę pagalbą svariai prisidedant savo resursais įvykus tam tikram atvejui, kurio nutikimas buvo nenumatytas²⁹.

Šio apibrėžimo ir jo elementų nenuginčijamas pranašumas yra visų svarbiausių aljanso bruožų aiškus apibūdinimas. Bet svarbiausia, kad jis pamini ryškiausią, kitų teoretikų dažnai pamirštą, elementą – pasižadėjimą teikti pagalbą kito nario užpuolimo metu. Nors Bergsmann tiesiogiai nekalba apie užpuolimą, jis, be abejonų, būtent tai turi omeny kalbėdamas apie *casus foederis*. Šis pasižadėjimas skiria aljansą nuo nepuolimo sutarties ir paprastos saugumo kooperacijos, kuriuose tokio aiškaus pažado nėra. Šis pažadas matosi ne tik palčiai žinomame NATO penktajame straipsnyje, kuriame teigiama, „kad vienos ar kelių iš jų ginkluotas užpuolimas Europoje ar Šiaurės Amerikoje bus laikomas jų visų užpuolimu“³⁰, bet ir KSSO chartijos septintajame straipsnyje, kuris, po 2010 metų pataisos, teigia, jog: „Valstybės narės imsis bendrų priemonių siekdamos Organizacijos tikslų suformuoti veiksmingą kolektyvinio saugumo sistemą, užtikrinančią kolektyvinę apsaugą grėsmės

²⁹ Stefan Bergsmann, „*The Concept of Military Alliance*“. Erich Reiter ir Heinz Gärtner (sud.), „*Small States and Alliances*“. New York, Physica-Verlag Heidelberg, 2001, p. 35-36.

³⁰ Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos tinklalapis, *Šiaurės Atlanto Sutartis*. Vašingtonas, 1949.

<https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm?selectedLocale=lt> [Žiūrėta 2021 03 16].

saugumui, stabilumui, teritoriniam vientisumui ir suverenitetui atveju bei įgyvendinant teisę į kolektyvinę gynybą“³¹.

Galiausiai, valstybės, prieš tapdamos aljanso narėmis ir priklausydamos jam, vertina kiek jis iš tikrųjų jiems yra vertingas. Snyder teigia, jog aljanso vertė valstybei pasimato per tai kiek ji gauna daugiau naudos lyginant su išlaidomis. Aljanso teikiama nauda narei yra saugumas: mažesnė galimybė būti užpultam, didesnis galios kiekis užpuolimo atveju bei sąjungininko bendradarbiavimo su priešu prevencija. Pagrindinės valstybės narystės aljanse išlaidos yra padidėjusi karo rizika ir sumažėjusi veiksmų laisvė dėl įsipareigojimo sąjungininkui. Naudos ir išlaidų dydį aljanso narėms daugiausia nulems trys bendri jų saugumo situacijos veiksniai: jų aljanso poreikis; tai, kiek būsiami partneriai patenkina tą poreikį; faktinės aljanso sutarties sąlygos³². Aljansų vertė yra gana svarbi Snyder patvarumo dalis.

1.2. Glenn Snyder aljansų patvarumas ir valstybių sanglauda

Svarbiausias šiam tyrimui aljanso teorijos bruožas yra patvarumas, kurį teoretikai dar kartais vadina aljansų išlikimu arba valdymu. Vardan aiškumo toliau bus vartojama sąvoka „patvarumas“ įvardijant tą patį reiškiančias, tačiau skirtingai pavadintas koncepcijas. Per patvarumą būtent ir yra žvelgiama į aljanso gebėjimą išlikti, į priežastis kodėl jo valstybės narės neapleidžia aljanso ir kodėl jis neišyra. Taip pat svarbu peržvelgti valstybių *alignment* (toliau sanglauda). Sanglauda, ypač kaip per ją pasireiškia aljanso patvarumas, bus centrinė analizės dalis, apie kurią plačiau kalbėjo Snyder. Norint gerai įvertinti Snyder patvarumo sampratą, per kurią bus žvelgiama į KSSO šiame tyrime, svarbu peržvelgti kitas patvarumo idėjas ir išskirti Snyderio pranašumus postsovietinio karinio aljanso atveju.

Be Snyder į aljansų patvarumą iš teorinės pusės žvelgė Walt. Jo teigimu, aljansai yra patvarūs tiek dėl racionalių, tiek dėl neracionalių priežasčių: jis gali būti patvarus net ir po drastiškų išorinių pokyčių, nes jo nariams naudingiau būti jo sudėtyje nei pasišalinti; bet taip pat, net ir jeigu aljansas tapo kaip tiesiog atsakomybė nariams, jis gali išlikti patvarus dėl vidaus politikos, neteisingo situacijos suvokimo ar paprasčiausių žmogiškų klaidų³³.

³¹ Kolektyvinio Saugumo Sutarties Organizacijos tinklalapis, *Kolektyvinio Saugumo Sutarties Organizacijos Chartija*. Kišiniovas, 2002. < https://en.odkb-csto.org/documents/documents/ustav_organizatsii_dogovora_o_kollektivnoy_bezopasnosti/ > [Žiūrėta 2021 03 16].

³² Glenn H. Snyder, „Alliance theory: A neorealist first cut“. *Journal of International Affairs*, Vol. 44, No. 1, Theory, Values And Practice In International Relations: Essays In Honor Of William T.R. Fox, 1990, p. 110.

³³ Stephen M. Walt, „Why alliances endure or collapse“. *Survival: Global Politics and Strategy*, 39:1, 1997, p. 156-157.

Pasitelkęs racionalia ir neracionalia perspektyvomis, Walt pateikia priežastis, dėl kurių aljansai gali būti patvarūs: hegemoninė lyderystė, patikimumo išsaugojimas, vidaus politika ir elito manipuliacijos, institucionalizmo poveikis, ideologinis solidarumas, bendra tapatybė bei „saugumo bendruomenė“³⁴. Iš karto matyti, jog Walt patvarumas yra labai platus ir nėra sukoncentruotas į vieną teoriją, kaip Snyder į neorealizmą. Tai bene pagrindinė priežastis, kodėl šiame darbe bus remiamasi Snyder, o ne Walt – aiškumas, tikslumas ir teorinis pranašumas. Norint remtis Walt reiktų arba pasiimti tik vieną jo pateikiamą priežastį, arba daryti labai platų tyrimą, o tuo šiame darbe būtų apsiimama per daug ir nukentėtų analizės kokybė.

Snyder išskyrė aljansų patvarumą taip pat kaip ir jų formavimesi – esant arba dvipoliam, arba daugiapoliam pasauliui. Kaip ir formavimesi, patvarumu yra paprasčiau rūpintis dvipoliame pasaulyje, nes ji suteikia mažai paskatų ar galimybių keisti puses. Abidvi supervalstybės neturi bendro, pakankamai galingo priešo, kuris motyvuotų jas bendradarbiauti. O, tuo metu, jeigu mažesniems jų sąjungininkams kyla mintis pradėti kooperaciją su priešinga supervalstybe, kam dažniausiai jie ir taip neturi priežasties, tai jiems taip padaryti neleis juos globojanti supervalstybė. Kadangi apleidimo grėsmė yra maža, aljanso saugumo dilema yra silpna³⁵. Šitoks požiūris į aljansų patvarumą būtų buvęs tinkamas Šaltojo karo metu, tačiau šiandieniniam pasauliui jis yra nebetinkamas. Pats Snyder pripažino dar paskutinio XX a. dešimtmečio pradžioje, jog, dėl Sovietų Sąjungos silpnėjimo, pasaulis juda link daugiapolės sistemos³⁶. Dėl to žvelgti į KSSO pagal dvipoliam pasauliui pritaikomą aljansų patvarumą būtų netikslu.

Tad šiame tyrime bus fokusuojamasi į aljansų patvarumą daugiapoliame pasaulyje. Pagrindinis bendras aljanso narių interesas yra išlaikyti jį kartu, o tai kelia sąjungininko išėjimo arba sanglaudos su priešu baime. Pagrindinis konflikto šaltinis aljanse yra pozicija, kurios laikomasi prieš ar priešų atžvilgiu, o tai kelia nerimą dėl įsivėlimo į konfliktą vardan sąjungininko interesų, kurių pats galbūt neturi. Jie abudu sudaro aljanso saugumo dilemą, kadangi vieno sumažinimas dažniausiai didina kitą. Remdamasis Michael Mandelbaum, Snyder vadina šias dvi dilemos dalis „apleidimu“ ir „įstrigimu“³⁷.

³⁴ Ten pat, p. 164-168.

³⁵ Glenn H. Snyder, „*Alliance theory: A neorealist first cut*“. Journal of International Affairs, Vol. 44, No. 1, Theory, Values And Practice In International Relations: Essays In Honor Of William T.R. Fox, 1990, p. 118.

³⁶ Ten pat, p. 121.

³⁷ Michael Mandelbaum, „*The Nuclear Revolution: International Politics Before and After Hiroshima*“. New York: Cambridge University Press, 1981, p. 151-52, cituota iš Glenn H. Snyder, „*Alliance theory: A neorealist first cut*“. Journal of International Affairs, Vol. 44, No. 1, Theory, Values And Practice In International Relations: Essays In Honor Of William T.R. Fox, 1990, p. 112-113.

Balansavimas tarp apleidimo ir įstrigimo yra labiau kompromiso ieškojimas nei dilema. Tikroji problema yra optimizavimas tarp jų. Todėl aljansų patvarumo prižiūrėjimas gali būti laikomas nuolatinis derybų procesas, kurio metu nariai siekia maksimizuoti gaunamą naudą, tuo pačiu minimizuojant jo sukeltas išlaidas ir rizikas. Daugiausiai įtakos ir laisvės derybose turės tos valstybės, kurios yra mažiausiai priklausomos nuo aljanso. Tačiau per stiprus tokių galimybių išnaudojimas gali turėti neigiamą efektą pačiai valstybei, nes jos sąjungininkas gali pradėti vykdyti sanglaudą su kita valstybe. Tad, kaip ir ieškant kompromiso tarp apleidimo ir įstrigimo, individualioms valstybėms reikia optimizuoti tarp gaunamos naudos iš aljanso ir besikeičiančios priklausomybės nuo jo³⁸.

Snyder aljanso patvarumas turi dar vieną svarbią pusę – priešininkai. Patvarumo prižiūrėjimas turi atsižvelgti į santykius ir su sąjungininkais, ir su priešininkais – reikia žvelgti į sąveikavimą tarp sąjungininkų ir priešininkų „žaidimų“. Tai sukelia dar kelias dilemas. Bandyt susitaikyti su priešu gali atrodyti geras sprendimas, bet tada rizikuojama atstumti sąjungininką. Tuo metu griežtesnė pozicija oponento atžvilgiu gali padrąsinti sąjungininką elgtis agresyviau, o tada artėjama prie įstrigimo atvejo. Panašiai ir su sąjungininku: palaikysi jį per daug energingai kriziniu atveju – rizikuosi sukelti grėsmingą priešų reakciją, bandysi sutramdyti sąjungininką – susilpninsi priešų atgrasymą. Galutinis šių žaidimų tikslas yra karo išvengimas ir aljanso išlaikymas, bet svarbu nepamiršti, jog taktikos pritaikytos viename iš žaidimų turės šalutinių poveikių, teigiamų arba neigiamų, kitame³⁹.

Snyder aljansų patvarumui yra labai svarbi valstybių sanglauda. Jis teigia, jog aljansai yra formali platesnės sanglaudos fenomeno dalis. Sanglauda yra laikomi abipusiai lūkesčiai tarp dviejų ar daugiau valstybių, jog jos viena kitai padės nesutarimuose ar karuose su tam tikromis šalimis. Oficialūs aljansai stiprina jau egzistuojančias sanglaudas arba sukuria naujas dėka savo iškilmingumo, specifiškumo, teisiniais ir norminiais įsipareigojimais bei, kas ypač pritaikoma moderniems laikams, viešumu. Tačiau jų politinė tikrovė slypi ne oficialioje sutartyje, o jų palaikomuose ar sukurtuose lūkesčiuose. Šios sanglaudos nuolatos kinta – stiprėja, silpnėja arba išvis išnyksta. Taip yra dėl pokyčių valstybių interesuose, vidaus politikos konfigūracijose bei kitų valstybių elgesio suvokime⁴⁰.

Analizuojant patvarumą būtent valstybių sanglauda yra pagrindinis tyrimo fokusas, o ne pats aljansas. Kaip bene pagrindinius du lūkesčio sukūrimo elementus Snyder išskiria numanomus bendrus valstybių interesus bei sutartis. Valstybių sanglaudos išlaikymas yra fundamentali problema

³⁸ Glenn H. Snyder, „*Alliance theory: A neorealist first cut*“. Journal of International Affairs, Vol. 44, No. 1, Theory, Values And Practice In International Relations: Essays In Honor Of William T.R. Fox, 1990, p. 113-114.

³⁹ Ten pat, p. 115-116.

⁴⁰ Ten pat, p. 105.

daugiapolėje sistemoje – tarp valstybinių interesų, konfliktų bei aljansų formavimų ir patvarumo yra plati politinio sąveikavimo sritis, kurioje daug kas priklauso nuo niuansų. Tarp šių niuansų yra išskiriami draugiški gestai, nuolaidos, simbolinės demonstracijos ir pan. – visi jie nesusiję su aljansų formalumu, bet yra svarbūs norint sukurti pagalbos ateityje teikimo lūkestį ir išlaikyti sanglaudą. Sanglaudos sukuriama problema visoms valstybėms yra bandymas optimizuoti tarp saugumo ir nepriklausomybės siekio. Jeigu grėsmė padidėja vienoje pusėje, tai valstybė gali atstatyti savo saugumą pradedama artimiau bendrauti su kita, nors dėl to ji prarastų kažkiek diplomatinės laisvės arba materialaus pobūdžio koncesijų. Tačiau jeigu grėsmė sumažėja, tai valstybė gali jaustis saugiai padidindama atstumą tarp savęs ir sąjungininko, taip sukeliant kažkiek rizikos jį visiškai atstumti⁴¹.

Taigi, analizėje Snyder aljansų patvarumas bus tiriamas kaip tik per valstybių sanglaudą. Kadangi sanglauda yra lūkesčiai, jog bus suteikta pagalba ar parama konflikto metu, reikės analizuoti kaip Rusija, būdama KSSO didžiaja galia, sugebėjo sukurti ir išlaikyti šį lūkestį kitų aljanso valstybių atžvilgiu. Tai bus daroma žvelgiant per Snyder išskirtus lūkesčio sukūrimo aspektus – kaip valstybės suvokia Rusijos interesus (ir kokie jie yra iš tikrųjų) bei sutartis (koncentruojantis į dvišales). Kadangi Snyder taip pat minėjo valstybių draugiškumą rodančius niuansus, dažniausiai paremtus neoficialiais, simboliniais gestais ir pareiškimais, tai į juos bus atsižvelgiama aptariant numanomus interesus. Svarbu pabrėžti, jog kadangi kalbama apie karinius aljansus, į visus šiuos lūkestį kuriančius aspektus bus žvelgiama per saugumo ir gynybos prizmes. Apibrėžti interesus, sutartis ir draugiškus simbolius kitose srityse (pvz: ekonomikos ar kultūros) kaip paramos ir pagalbos lūkesčio kūrimo elementus nebūtų tikslu.

2. KSSO patvarumas per 2014 metų Ukrainos krizę

2.1. Ukrainos krizė

Pagrindinis laikotarpis, ties kuriuo bus fokusuojamasi analizėje, yra 2014 metais prasidėjusi Ukrainos krizė. Svarbu pabrėžti, jog pati krizė dar tikrai nepasibaigusi – konfliktas Donbase tapo išaldytu, kartais paaštrėjantis ir vėl apimstantis prasidėjus paliaubų kalboms. O nuo 2021 metų kovo mėnesio vidurio Rusija pradėjo kaupti didžiulį karinių pajėgų kiekį šalia rytinės Ukrainos sienos ir aneksuotame Kryme, taip sukeldama daugybę kalbų ir klausimų apie numanomą invaziją⁴². Pats aštriausias krizės laikotarpis buvo 2014 metais (bent sprendžiant iš dabartinės situacijos, kadangi karinių pajėgų telkimas vyksta tyrimo rašymo laikotarpiu), tačiau reikia neužmiršti jos ilgalaikiškumo.

⁴¹ Ten pat, p. 116-117.

⁴² Laurence Peter, „Is Russia going to war with Ukraine and other questions“. BBC News, 2021.

<<https://www.bbc.com/news/world-europe-56720589>> [Žiūrėta 2021-04-14].

Tad nors tiriant trijų pasirinktų KSSO valstybių sanglaudą su Rusija bus labiausiai koncentruojamasi būtent į intensyviausią krizės momentą, pati sanglauda gali silpnėti ir stiprėti priklausant nuo situacijos ir valstybių veiksmų. Todėl žvelgti tiek į sanglaudai įtaką darančius įvykius prieš krizę, tiek į vėlesnius krizės laikotarpius yra labai svarbu.

Krizės pradžia yra laikomas tuometinio Ukrainos prezidento Viktoro Janukovyčiaus sprendimas nepasirašyti asociacijos susitarimo su Europos Sąjunga (ES) 2013 metų lapkričio 21d. Svarbu paminėti, jog Armėnija buvo pasiruošusi irgi pasirašyti asociacijos susitarimą su ES tuo pačiu metu kaip Ukraina, bet likus dviem mėnesiams iki Rytų Partnerystės susitikimo lapkritį Vilniuje, Jerevanas atsisitraukė ir nusprendė pasirinkti Rusijos vedamą Muitų Sąjungą⁴³. Šito sprendimo priežastys yra nemažai aptartos, tačiau į jas bus labiau žvelgiama vėlesnėje tyrimo dalyje ir koncentruojamasi į pagalbos teikimo lūkesčio didinimą/mažinimą, o ne bendrą ekonominį ir geopolitinį šio įvykio aspektą. Viktoro Janukovyčiaus sprendimas, kuris, beje, įvyko likus savaitei iki susitikimo Vilniuje, sukėlė masinius protestus Ukrainoje, ypač sostinėje Kijeve, geriau žinomus Euromaidano pavadinimu. Europinės integracijos kryptį palaikantį visuomenė susibūrė Maidane, centrinėje Kijevo aikštėje, ir, vykdydama masines demonstracijas ir protestus, siekė atstatyti prezidentą ir nukreipti valstybę Europos linkme. Galiausiai, Euromaidanas, po daugybės mirusiųjų ir sužeistų protestuotojų⁴⁴, pasiekė savo tikslus ir Janukovyčius apkaltos proceso tvarka, pritariant 328 parlamentarams iš 450, buvo nušalintas nuo prezidento pareigų ir buvo paskelbti nauji rinkimai tų pačių metų gegužės 25d.⁴⁵

Tačiau iškart po šios pro-europietiškos Ukrainos visuomenės dalies pergalės prasidėjo gerokai daugiau žalos padariusi Rusijos intervencija ir pro-rusiški neramumai. Neužilgo po Janukovyčiaus nušalinimo Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas pradėjo organizuoti jo išgabenimą iš Ukrainos. Bet, svarbiausia, susitikime su specialiųjų pajėgų vadais ir gynybos ministerijos pareigūnais Putinas pareiškė: „Turime pradėti Krymo grąžinimo Rusijai darbus“⁴⁶. Netrukus po šio susitikimo Rusijos kariai, dėvintys uniformas be atpažinimo ženklų (geriau žinomi žaliųjų žmogeliukų pravarde), užėmė svarbiausias strategines ir politines Krymo institucijas. Šitaip buvo į valdžią pasodintas Kremlui palankus režimas ir vėliau suorganizuotas referendumas dėl Krymo prisijungimo prie Rusijos,

⁴³ Vahram Ter-Matevosyan, „Armenia and the Ukrainian Crisis: Finding the Middle Ground“. CAUCASUS ANALYTICAL DIGEST No. 67–68, 2014, p. 16.

⁴⁴ Ian Traynor, „Ukraine's bloodiest day: dozens dead as Kiev protesters regain territory from police“. The Guardian, 2014. <<https://www.theguardian.com/world/2014/feb/20/ukraine-dead-protesters-police>> [Žiūrėta 2021-04-14].

⁴⁵ Joe Weisenthal, Erin Fuchs, „UKRAINIAN PARLIAMENT VOTES TO OUST THE PRESIDENT“. Business Insider, 2014. <<https://www.businessinsider.com/yanukovych-leaves-kyiv-2014-2>> [Žiūrėta 2021-04-14].

⁴⁶ Vladimir Soldatkin, David Stamp, „Putin says plan to take Crimea hatched before referendum“. Reuters, 2015. <<https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-putin-crimea-idUSKBN0M51DG20150309>> [Žiūrėta 2021-04-14].

kas galutinai užtvirtino pusiasalio aneksavimą. Be abejonų, dėl tokių veiksmų Rusija sulaukė sankcijų iš JAV ir ES, o pats referendumas yra plačiai pripažintas neteisėtu⁴⁷.

Tuo pačiu laikotarpiu kaip ir Krymo aneksavimas, rytų ir pietų Ukrainoje prasidėjo pro-rusiškų, priešiška Euromaidanui ir naujai vyriausybei nusiteikusių protestų bangos. Daugelyje miestų ir regionų šitie protestai baigėsi nesukeldami daug žalos ir Ukrainos pajėgos išlaikė valdžią, nors kai kur didesnių susirėmimų ir aukų buvo (Odesoje ir Charkove). Tačiau, apart Krymo, yra du regionai, kuriuose šitie protestai pavirto į separatistinius konfliktus – Doneckas ir Luhanskas. Šituose dviejuose srityse (geriau žinomose Donbaso pavadinimu) pirminiai protestai iš pradžių irgi buvo vietinių gyventojų nepasitenkinimo nauja valdžia reiškimas. Tačiau Rusija jais pasinaudojo ir pradėjo koordinuotą karinę kampaniją rytų Ukrainoje, remdama ir apginkluodama separatistus bei siųsdama savo karių į konflikto zoną⁴⁸. Būtent šis konfliktas, dažnai vadinamas Donbaso arba Ukrainos-Rusijos karu, tebesitęsia iki pat šių dienų.

Tokia agresija prieš Ukrainą ir jos teritorijos aneksavimas iš Rusijos pusės sukrėtė visą pasaulį. Tai ypač sukėlė daug klausimų dėl postsovietinės erdvės ateities, nes Ukraina dažnai yra laikoma išskirtinai svarbi Rusijos integracijos planams. Rusijos atžvilgiu, Ukrainos integracijos kryptis yra automatiškai įtvirtinta postsovietinės integracijos linkme⁴⁹. O kitų postsovietinių valstybių atžvilgiu, aneksuodama Krymą ir grasindama vis gilesne karine intervencija į Rytų Ukrainą, Rusija privertė jas apsvarstyti ar tikrai išmintinga glaudžiai bendradarbiauti su Maskva⁵⁰. Negana to, Rusijos galimybės palaikyti savo ambicijas – užtikrinti stabilumą karinėmis priemonėmis nepastoviuose Vidurinės Azijos ir Kaukazo regionuose – mažėja, nes karinės pajėgos yra įsipareigosotos Ukrainoje. Rusijos užimtumas Ukraina sumažina jos galimybes konkuruoti dėl įtakos tuose regionuose, o tai sukuria galimybes kitoms jėgoms sustiprinti savo pozicijas⁵¹.

Tačiau net ir po agresijos prieš Ukrainą, KSSO vis tiek išliko patvari, o trys tiriamos valstybės, Armėnija, Kirgizija ir Tadžikistanas, palaikė Rusiją arba bent jos veiksmų nekritikavo,

⁴⁷ Ewen MacAskill, Ian Traynor, Dan Roberts, „EU and US impose sanctions on Russian and Ukrainian officials“. The Guardian, 2014. <<https://www.theguardian.com/world/2014/mar/17/eu-imposes-sanctions-21-russian-ukrainian-officials-crimea>> [Žiūrėta 2021-04-14].

⁴⁸ Max Fisher, „Everything you need to know about the Ukraine crisis“. Vox, 2014. <<https://www.vox.com/2014/9/3/18088560/ukraine-everything-you-need-to-know>> [Žiūrėta 2021-04-14].

⁴⁹ Rilka Dragneva, Laure Delcour and Laurynas Jonavicius, „Assessing Legal and Political Compatibility between the European Union Engagement Strategies and Membership of the Eurasian Economic Union“. EU-STRAT Working Paper No. 07, 2017, p. 7-8.

⁵⁰ Jeffrey Mankoff, „Russia's Latest Land Grab: How Putin Won Crimea and Lost Ukraine“. Foreign Affairs, Vol. 93, No. 3, 2014, p. 61.

⁵¹ Kaan Korkmaz (sud.) et al., „Fallout in the Wake of the Crisis: Impact on Key Actors, Regions and Conflicts“. Niklas Granholm, Johannes Malminen, Gudrun Persson (sud.), „A Rude Awakening Ramifications of Russian Aggression Towards Ukraine“. FOI-R--3892—SE, 2014, p. 83.

nusprendamos užsitverti tylos siena. Armėnija balsavo prieš Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos rezoliucijoje dėl Ukrainos teritorinio vientisumo ir Krymo referendumo teisėtumo⁵². Kirgizijos užsienio reikalų ministerija oficialiame pareiškinge išreiškė palaikymą Krymo referendumui ir laiko jį teisėtu⁵³. Tadžikistanas, tuo metu, nusprendė oficialiai neišreikšti jokios pozicijos dėl Rusijos agresijos prieš Ukrainą⁵⁴. Priežastų tokioms valstybių pozicijoms gali būti daug, tačiau viena galima, į kurią nebuvo žvelgta, bet verta ištirti, yra šių valstybių sanglauda su Rusija. Tad ar Rusija, net rodydama agresiją prieš kitą postsovietinę valstybę, tikrai sugebėjo išlaikyti šių trijų šalių lūkestį, kad konflikto metu ji suteiks pagalbą ir paramą?

Žvelgiant į Armėnijos, Kirgizijos ir Tadžikistano sanglaudą su Rusija 2014 metų Ukrainos krizės kontekste bus aiškinamasis jų saugumo interesų (ne)sutapimas, kaip šios valstybės supranta Rusijos interesus (ir kaip Rusija per niuansus kuria tą numanomą interesą) bei sutarčių karinėje srityje (tiek seniau pasirašytų, tiek naujesnių) įtaka.

2.2. Armėnijos sanglauda su Rusija

Armėnijos atveju jos pagrindinė saugumo problema yra, be abejonų, Azerbaidžanas ir konfliktas su juo Kalnų Karabacho regione. Tad svarbu išsiaiškinti ar 2014 metų Ukrainos krizės kontekste Maskvos interesai šiame konflikte sutampa su Jerevano (ir kaip Jerevanas supranta juos) bei ar sutartys saugumo srityje didina Armėnijos paramos lūkestį.

Nuo 1988 metų kilęs konfliktas vis dar neišspręstas: valstybės taikos taip ir nepasiekė, todėl visu postsovietiniu laikotarpiu tarp šalių vis kildavo susirėmimai. Armėnija ir Azerbaidžanas abidvi buvo pasirašiusios KSS, tad nuo 1994 iki 1999 metų priklausė tam pačiam saugumo susitarimui. Tačiau 1999 metais Azerbaidžanas neatnaujino savo sutarties ir tapo GUAM nariu (kuris dažnai matomas kaip siekiu atsverti Rusijos įtaką postsovietinėje erdvėje⁵⁵), o Armėnija pasiliko. Tad žvelgiant per Snyder aljansų patvarumą, Rusija čia susidūrė su sąjungininko ir priešininko „žaidimu“. Todėl nenuostabu, jog Maskva šiame konflikte siekia sulaikyti abi kovojančias puses nuo atviro karo ir veikia labiau kaip tarpininkas. Jai yra naudingi įšaldyti konfliktai, kuriuose nei viena pusė neturi

⁵² Jungtinių Tautų Skaitmeninės Bibliotekos tinklalapis, *Territorial integrity of Ukraine*. Niujorkas, 2014. <<https://digitallibrary.un.org/record/767565?ln=en>> [Žiūrėta 2021-04-14].

⁵³ Radio Free Europe/Radio Liberty, „Kyrgyzstan Says Crimea Referendum 'Legitimate'“. 2014. <<https://www.rferl.org/a/kyrgyzstan-recognition-crimea-referendum-ukraine-russia/25304439.html>> [Žiūrėta 2021-04-14].

⁵⁴ Casey Michel, „Russia, Crimea and Central Asia“. The Diplomat, 2015. <<https://thediplomat.com/2015/03/russia-crimea-and-central-asia/>> [Žiūrėta 2021-04-14].

⁵⁵ Alexander Libman, „Regionalisation and regionalism in the post-Soviet space: Current status and implications for institutional development“. Europe-Asia Studies, 59:3, 2007, p. 403.

pranašumo – taip Rusija geba palaikyti savo buvimą regione⁵⁶. Nors sulaikymo strategija Krekliui tinka (taip Armėnija išlaikoma kaip sąjungininkė ir nereikia veltis į atvirą karą su Azerbaidžanu), jo pagrindinis interesas nėra užtikrinti Armėnijos saugumą. Rusija siekia įtakos ir galios – ji nori, kad abi konfliktuojančios pusės būtų priklausomos nuo jos. Todėl nors oficialiai Maskva yra Armėnijos sąjungininkė, iš tikrųjų ji visą laiką „žaidė“ abejomis pusėmis⁵⁷.

Nors jų santykiai nebuvo patys geriausi, Kreklius vis tiek reguliariai palaikydavo ryšius su Baku, net ir iš karinės pusės. 2011-2013 metais Rusija pardavė Azerbaidžanui nemažai modernios ginkluotės (pranašesnės nei ta, kurią Maskva pardavė Jerevanui), įskaitant oro gynybos sistemų, daugkartinio paleidimo raketų sistemų, pagrindinių kovinių tankų, savaeigių artilerijos sistemų bei atakos sraigtasparnių⁵⁸. Pats Azerbaidžano prezidentas İlham Aliyev viešai sakė po susitikimo su Valdimiru Putinu, jog 2013 metais ginkluotės prekyba tarp Rusijos ir Azerbaidžano buvo verta 4 milijardų JAV dolerių⁵⁹. Matyti, jog Rusija savo tikrų interesų nesistengė slėpti. Aišku, jog įsiplieskus atviram karui tarp Jerevano ir Baku dėl Kalnų Karabacho, Maskva būtų tarpininkė konflikte, siekianti savo interesų, o ne Armėnijos saugumo garantas.

Tačiau Kreklius, net iš esmės išdavęs savo sąjungininką, vis tiek dėjo pastangas išlaikyti Jerevano sanglaudą. Tai pasimatė iš 102-sios Rusijos karinės bazės (esančios Armėnijoje) vado, pulkininko Andrey Ruzinsky, komentaro, pasakyto praėjus dviem mėnesiams po Azerbaidžano prezidento teiginių apie Maskvos ir Baku ginkluotės prekybą (į ką, be abejonių, Jerevanas reagavo nepalankiai). Jis teigė, jog jeigu Azerbaidžanas nuspręstų jėga atkurti savo jurisdikciją Kalnų Karabache, ši Rusijos karinė bazė gali prisijungti prie ginkluoto konflikto pagal Rusijos įsipareigojimus KSSO. Azerbaidžano politikai atsakė į šį grasinimą teigdami, jog Rusija nėra įpareigota pagal jokią sutartį įsitraukti į Kalnų Karabacho konfliktą⁶⁰ (kas bus matyti vėlesnėje tyrimo dalyje). Tad šis pulkininko komentaras buvo iš esmės tik pagalbos lūkestį stiprinantis gestas, kuriuo buvo bandoma atstatyti sumažėjusį Armėnijos pasitikėjimą, kas yra panašu į Snyder sąjungininko ir priešininko

⁵⁶ Eurasianet, „Azerbaijan: Where Does Russia Stand on Helicopter Shoot-Down?“. 2014. <<https://eurasianet.org/azerbaijan-where-does-russia-stand-on-helicopter-shoot-down>> [Žiūrėta 2021-04-15].

⁵⁷ Svante E. Cornell, „Armenia's Crisis of Legitimacy“. The American Interest, 2018. <<https://www.the-american-interest.com/2018/04/26/armenias-crisis-legitimacy/>> [Žiūrėta 2021-04-15].

⁵⁸ Sergey Minasyan, „Russian-Armenian Relations: Affection or Pragmatism?“. PONARS Eurasia Policy Memo No. 269, 2013, p. 2-3.

⁵⁹ Zulfugar Agayev, „Azeri-Russian Arms Trade \$4 Billion Amid Tension With Armenia“. Bloomberg, 2013. <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2013-08-13/azeri-russian-arms-trade-4-billion-amid-tension-with-armenia>> [Žiūrėta 2021-04-15].

⁶⁰ Joshua Kucera, „Russian Officer: We Would Intervene In Karabakh Against Azerbaijan“. Eurasianet, 2013. <<https://eurasianet.org/russian-officer-we-would-intervene-in-karabakh-against-azerbaijan>> [Žiūrėta 2021-04-15].

„žaidimą“. Pardavinėdama ginklus Azerbaidžanui Rusija rizikavo atstumti Armėniją, tad Maskva pateikė Jerevanui simbolinį paramos konflikto metu užtikrinimą, į kurį Baku reagavo neigiamai.

Šis savotiškas Rusijos neutralitetas ir net karinis bendradarbiavimas su Azerbaidžanu tik įrodo, jog Maskvai nerūpi kas turi viršų Kalnų Karabacho konflikte, jai svarbiausia išlaikyti ir stiprinti savo įtaką regione. Tai labai stipriai pasimatė būtent 2014 metais, kuomet konfliktas pradėjo ryškiai blogėti, tais pačiais metais stipriai padidėjant aukų skaičiui⁶¹. O tai yra neabejotinai susiję su Ukrainos krize. Azerbaidžanas ilgą laiką laikėsi labiau nepriklausomos užsienio politikos, stengdamasis išlaikyti veiksmų laisvę ir nebūti varžomas labai stiprių įsipareigojimų kitoms šalims. Kuomet Rusija aneksavo Krymą ir pradėjo karinius veiksmus rytų Ukrainoje, ji buvo izoliuota Vakarų valstybių dėl savo agresijos. Tai taip pat sutapo su drastiškai kritusiomis naftos kainomis, kas sudavė smūgį Rusijos ekonomikai. Šitaip nafta turtingo Azerbaidžano strateginė pozicija bendraujant su Vakaraais stipriai išaugo. Naftos kainos, kritęs Rusijos įvaizdis, jos dėmesio sukaupimas į įvykius Ukrainoje ir padidėjusi Azerbaidžano įtaka suteikė galimybę Baku elgtis drąsiau ir agresyviau⁶². Į labiau atviro konflikto atgimimą Rusija įsivėlė tik 2016 metais, kai ji tarpininkavo siekiant paliaubų po Keturių dienų karo, įvykusio tų metų balandį (kurio metu Azerbaidžanas užėmė šiek tiek teritorijos). Kaip minėta įvade, dar didesnis karas įvyko 2020 metų rudenį, kurio metu Baku pergalė buvo dar didesnė ir reikšmingesnė. Kremlius ir vėl nepadėjo Jerevanui: tarpininkavo paliauboms ir įvedė savas, taikos palaikymo pajėgas į regioną.

Kad Rusija nėra labai suinteresuota Armėnijos gynyba, o tik savo pačios įtaka, tapo pakankamai aišku žvelgiant vien į Maskvos ir Baku ginkluotės prekybą. Jerevanas, panašu, pats suvokia Kremliaus tikrus interesus, bet žino, kad neturi kito pasirinkimo. Andrej Krickovic ir Maxim Bratersky teigė, jog nors abi konfliktuojančios Kaukazo valstybės yra budrios, kad Rusija naudoja šį nesutarimą savo regioninei hegemonijai stiprinti, jos abi lygiai taip pat yra stipriai priklausomos nuo jos. Armėnija pasikliauja Rusija kaip paskutine jos saugumo garantuotoja⁶³. Šitokius Maskvos ir Jerevano santykius būtų galima tiksliausiai apibūdinti kaip pragmatizmas. Armėnija suvokia tikrus

⁶¹ Franziska Smolnik, Uwe Halbach, „*The Nagorno-Karabakh Conflict in Light of the Crisis over Ukraine*“. Sabine Fischer (sud.), „*Not frozen! The unresolved conflicts over Transnistria, Abkhazia, South Ossetia and Nagorno-Karabakh in light of the crisis over Ukraine*“. Berlin, SWP Research Paper, 2016, p. 65.

⁶² Stratfor, „*Armenia and Azerbaijan feel the effects of the Ukraine standoff*“. Euractiv, 2015.

<<https://www.euractiv.com/section/armenia/opinion/armenia-and-azerbaijan-feel-the-effects-of-the-ukraine-standoff/>> [Žiūrėta 2021-04-17].

⁶³ Andrej Krickovic, Maxim Bratersky, „*Benevolent hegemon, neighborhood bully, or regional security provider? Russia's efforts to promote regional integration after the 2013–2014 Ukraine crisis*“. Eurasian Geography and Economics, 57:2, 2016, p. 194.

Rusijos tikslus, bet jai naudinga gauti nuolaidas ginkluotei (kaip KSSO nare⁶⁴, o 2016–2020 metais Rusija sudarė net 94% Armėnijos ginkluotės importų⁶⁵) ir turėti Rusijos karius savo teritorijoje. Armėnija greičiausiai žino, kad Rusija nepadės Kalnų Karabacho atveju, bet ji tikėtusi pagalbos, jei būtų užpulta jos teritorija. Pakankamai panašiai į tai žvelgia ir Sergey Minasyan: jo manymu tokie santykiai tęsis kol Armėnijai reikės ginkluotės, o Rusijai – strateginio partnerio, kuris užtikrintų Maskvos išlikimą regione⁶⁶. Tai gali paaiškinti kodėl net po pralaimėjimo Azerbaidžanui 2020 metų kare Armėnija vis tiek išlaikė sanglaudą su Rusija ir nesiruošė kvestionuoti sąjungos su Maskva. 2020 metų spalio 14d. ministras pirmininkas Nikol Pashinyan kreipimesi į tautą dėkojo Rusijai, nes ji sugebėjo atlikti savo funkciją kaip strateginė Armėnijos sąjungininkė aukštame lygmenyje. Jis teigė esąs įsitikinęs, jog Rusija atliks šią funkciją vienareikšmiškai laikydamasi geriausių armėnų ir rusų tautų draugystės tradicijų⁶⁷. Jerevanas supranta Maskvos tikrus interesus, bet gaunama nauda iš šios sąjungos jam per didelė, kad nutrukti ryšius. Bet kažkokį pagalbos ir paramos lūkestį vis dėlto turi, nes laiko Rusiją galutine saugumo garante.

Šitokią Armėnijos poziciją gali paaiškinti jos pasirašytos sutartys su Rusija saugumo ir gynybos srityse. Apie kai kurių jų detales jau buvo užsiminta apžvelgiant interesus, bet svarbu detaliau paanalizuoti jas ir atkreipti dėmesį kaip jomis Rusija kuria pagalbos teikimo lūkestį. 1995 metais Armėnija ir Rusija pasirašė gynybos sutartį, suteikiančią Rusijos sausumos ir oro pajėgoms prieigą prie karinės bazės vakarų Armėnijoje. Taip buvo praplėsta Rusijos misija regione nuo savų interesų gynimo iki Armėnijos saugumo užtikrinimo. Sutartis buvo atnaujinta 2010 metais, taip prailgindama Rusijos bazės buvimą nuo 2020 iki 2044 metų bei aprūpindama Armėnijos kariuomenę moderne ginkluote bei įranga. Tačiau nemažai ekspertų teigė, jog sutartis Armėnijai nebus naudinga dėl kelių priežasčių: bet kokios kautynės vyktų ne Armėnijos teritorijoje, o Kalnų Karabache, kuris oficialiai priklauso Azerbaidžanui; sutartyje Rusija nėra įpareigojama padėti Armėnijai ir palieka tai jos pačios sprendimui (kas nesutampa su KSSO chartijos 2010 metų pataisomis); sutartimi Rusija siekė atremti Turkijos

⁶⁴ Franziska Smolnik, Uwe Halbach, „*The Nagorno-Karabakh Conflict in Light of the Crisis over Ukraine*“. Sabine Fischer (sud.), „*Not frozen! The unresolved conflicts over Transnistria, Abkhazia, South Ossetia and Nagorno-Karabakh in light of the crisis over Ukraine*“. Berlin, SWP Research Paper, 2016, p. 67.

⁶⁵ Stockholm International Peace Research Institute, „*International arms transfers level off after years of sharp growth; Middle Eastern arms imports grow most, says SIPRI*“. 2021. <<https://www.sipri.org/media/press-release/2021/international-arms-transfers-level-after-years-sharp-growth-middle-eastern-arms-imports-grow-most>> [Žiūrėta 2021-04-17].

⁶⁶ Sergey Minasyan, „*Russian-Armenian Relations: Affection or Pragmatism?*“. PONARS Eurasia Policy Memo No. 269, 2013, p. 5.

⁶⁷ Armėnijos Respublikos ministro pirmininko tinklalapis, „*Prime Minister Nikol Pashinyan's Address to the Nation*“. Jerevanas, 2020. <<https://www.primeminister.am/en/statements-and-messages/item/2020/10/14/Nikol-Pashinyan-message-to-the-nation/>> [Žiūrėta 2021-04-17].

(NATO narės) įtaką ir galimą įsikišimą⁶⁸. Iš šios sutarties matosi kodėl Armėnija gali laikyti Rusiją pagrindine savo saugumo garante. Be abejonių įsiveržimas į Armėnijos teritoriją ir taip grėsmės sukėlimas pačioms Rusijos pajėgoms priverstų Maskvą sureaguoti. Tačiau toks scenarijus nėra labai realus, tad Armėnijos saugumo užtikrinimas yra greičiau tik šalutinis Rusijos geopolitinių tikslų poveikis, kuriam Kremlius neteikia prioriteto.

Ši sutartis nebuvo vienintelė galinti sukelti pagalbos ir paramos lūkestį. 1997 metais buvo pasirašyta Rusijos ir Armėnijos sutartis dėl draugystės, bendradarbiavimo ir savitarpio pagalbos. Joje buvo sutarta artimai bendradarbiauti ginant viena kitos suverenitetą ir teritorinį vientisumą bei užtikrinti saugumą; kartu imtis visų galimų priemonių išvengti grėsmės taikai arba priešintis bet kurios valstybės ar grupės valstybių prieš juos nukreiptiems agresijos veiksams, bei teikti vienas kitam reikalingą pagalbą, įskaitant karinę; bendrai prižiūrėti Armėnijos sienas, besiribojančias su Nepriklausomų Valstybių Sandraugai (NVS) nepriklausančioms valstybėms⁶⁹. Šioje sutartyje yra dar aiškiau išdėstyti pagalbos ir paramos principai, kurie tik stiprina sanglaudą. Tačiau vertas dėmesio yra bendras Armėnijos sienų su NVS nepriklausančioms valstybėms prižiūrėjimas. Azerbaidžanas priklauso NVS, tad su šia sutartimi Rusija gavo prieigą prie sienos su Turkija ir Iranu. Šitaip Kremlius labiau įtvirtino savo poziciją regione ir pastiprino savo kaip vienintelio Armėnijos sergėtojo įvaizdį, bet nesukėlė papildomos įtampos santykiuose su Baku.

Svarbiausia pabrėžti, jog po 2014 metų įvykių prasidėjo ryškesnis Maskvos ir Jerevano karinės kooperacijos stiprinimas oficialiomis sutartimis, kas nulėmė išlikusį Armėnijos pagalbos ir paramos lūkestį. 2015 metais abi valstybės pasirašė sutartį suformuoti jungtinę oro gynybos sistemą. Ši sutartis leido į bendrą regioninę oro gynybą įtraukti visas Rusijos oro pajėgų galimybes, įskaitant daugiafunkcinius naikintuvus. Tačiau ši sutartis nėra pritaikoma Kalnų Karabachui⁷⁰ – konfliktiškiausiai regiono vietai, į kurią kaip tik turėtų koncentruotis Kremlius norėdamas užtikrinti Armėnijos saugumą. Galiausiai, šios dvi valstybės nutarė kurti bendras karines pajėgas, sutelktas Kaukazo regione, pagal 2016 metų Rusijos pasiūlymą. Šioms pajėgoms, atsižvelgiant į situaciją ir pritariant Armėnijai, konflikto metu gali tiesiogiai vadovauti Rusijos pietinės karinės apygardos vadas. Yra teigiama, jog, dėka Ukrainos krizės, tai yra Maskvos bandymas užkirsti kelią Jerevanui pradėti

⁶⁸ Breffni O'Rourke, „Russia, Armenia Sign Extended Defense Pact“. Radio Free Europe/Radio Liberty, 2010. <https://www.rferl.org/a/Russian_President_Medvedev_To_Visit_Armenia/2131915.html> [Žiūrėta 2021-04-19].

⁶⁹ Jungtinių Tautų Skaitmeninės Bibliotekos tinklalapis, „Treaty between the Russian Federation and the Republic of Armenia on Friendship, Cooperation and Mutual Assistance“. Maskva, 1997. <<https://digitallibrary.un.org/record/243780?ln=en>> [Žiūrėta 2021-04-19].

⁷⁰ Hasmik Mkrtchyan, Margarita Antidze, Andrew Roche, „Armenia ratifies agreement on joint air-defense system with Russia“. Reuters, 2016. <<https://www.reuters.com/article/us-armenia-russia-defence-idUSKCN0ZG2AS>> [Žiūrėta 2021-04-20].

artimiau bendrauti su Vakaraais⁷¹. Visos sutartys yra sukoncentruotos į Armėnijos saugumą, tačiau jos taip pat suteikia vis daugiau galios ir įtakos regione Maskvai ir vengia įtraukti Rusiją į Kalnų Karabacho konfliktą. Tačiau nuolatinis Rusijos karių buvimas Armėnijoje ir karinės kooperacijos gilinimas net po Ukrainos įvykių aiškiai rodo, kad tam tikrą lūkestį iš Kremliaus sulaukti pagalbos, bent jos teritorijos užpuolimo atveju, Kaukazo valstybė turi. O spekuliacijos apie Maskvos atsitraukimą iš kitų regionų dėl Ukrainos įvykių nepasiteisino ir, bent Kaukazo atveju, įvyko atvirkštinis variantas.

2.3. Kirgizijos ir Tadžikistano sanglauda su Rusija

Tirti Kirgizijos ir Tadžikistano sanglaudą su Rusija yra verta kartu. Nors, be abejonų, bus atsižvelgiama į atskirų valstybių situaciją ir jų dvišales sutartis su Rusija, apie jas dažnai yra diskutuojama bendresniame Centrinės Azijos kontekste. Taip yra todėl, nes regiono valstybių saugumo ir gynybos interesai iš esmės tokie patys, o Rusijos interesai irgi labiau koncentruojasi į regioną, o ne atskiras valstybes. Tad interesai, sutartys bei paramos ir pagalbos teikimo tematika bus tiriami tiek per atskirų valstybių, tiek per regioninį kontekstą, o kai bus kalbama apie abidvi valstybes iškart, tai bus vartojama Centrinės Azijos sąvoka.

Abiejų regiono valstybių sanglauda su Rusija turi kitokį pagrindą nei Armėnijos. Ne taip kaip Jerevanas, Kirgizija ir Tadžikistanas neturi konkretaus ir aiškaus išorinio priešo. Negana to, abi valstybės turėjo rimtų vidinių problemų, dėl kurių kreipėsi, arba bent galėjo kreiptis, į aljansą pagalbos. Kirgizija, kaip minėta įvade, patyrė dvi revoliucijos būdama KSSO nare ir nesulaukė pagalbos iš aljanso. Tai ypač svarbu 2010 metų etniniam konfliktui pietų Kirgizijoje tarp kirgizų ir uzbekų, nes Biškekas prašė aljanso pagalbos. Tačiau, dėl Uzbekistano (dar tuomet priklausiusio KSSO) priešinimosi⁷² ir teisinės sistemos tokiai intervencijai nebuvimo⁷³, aljansas nesiėmė jokių veiksmų. Tadžikistanas buvo patekęs į panašią situaciją 2012 metais, kuomet autonominėje Kalnų Badachšano provincijoje prasidėjo susirėmimai su ginkluota opozicija bei 2015 metų neramumus. Į šiuos įvykius, ypač vykstančius Ukrainos krizės laikotarpiu, bus žvelgiama giliau.

Šitie atvejai iš esmės atspindi abiejų Centrinės Azijos valstybių saugumo ir gynybos interesus. Tiek Kirgizija, tiek Tadžikistanas susiduria su bendra saugumo problema, kurią galimi pavadinti regiono nestabilumu. Šis nestabilumas susideda iš daugybės grėsmių: vidinis politinis

⁷¹ Eduard Abrahamyan, „Russia and Armenia establish joint ground forces“. *The Central Asia-Caucasus Analyst*, 2016. <<https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13416-russia-and-armenia-establish-joint-ground-forces.html>> [Žiūrėta 2021-04-20].

⁷² Johan Norberg, „High Ambitions, Harsh Realities Gradually Building the CSTO's Capacity for Military Intervention in Crises“. FOI-R--3668—SE, 2013, p. 31.

⁷³ Andrej Krickovic, Maxim Bratersky, „Benevolent hegemon, neighborhood bully, or regional security provider? Russia's efforts to promote regional integration after the 2013–2014 Ukraine crisis“. *Eurasian Geography and Economics*, 57:2, 2016, p. 193.

nepastovumas, etniniai nesutarimai, radikalaus islamo plitimas, teroristinių grupuočių skaičiaus didėjimas, narkotikų prekybos iš Afganistano augimas bei nesutarimai dėl vandens resursų⁷⁴. Apie visas šias grėsmės kaip tik buvo nemažai pradėta kalbėti 2014 metais Ukrainos krizės piko metu. Tačiau nors šios grėsmės yra svarbios, jų išsprendimas nėra pagrindinis Centrinės Azijos valstybių interesas ir net neparodo tikslios priežasties kodėl jos yra aljanso narės. Biškekas ir Dušanbė siekia išsaugoti savo valdančiuosius režimus, užsitikrinti tarptautinį pripažinimą ir susieti savo režimo stabilumą su platesniu regioniniu saugumu, o ne pasipriešinti užsienio karinėms ar tarptautinėms grėsmėms. Kaip mažesnėms valstybėms joms taip pat yra svarbi aljansų teikiama materialinė nauda, prieiga prie modernios ginkluotės bei galimybė lengviau atsiriboti nuo išorinių galių⁷⁵. Iš karto matyti, jog valstybių valdantieji režimai labiau susikoncentravę ties pragmatine nauda, o ne pagalba ir parama iš aljansų, kas yra svarbu jų sanglaudai su Rusija.

Rusijos ir Centrinės Azijos interesai, nors ir išsiskiria svarbiais aspektais, taip pat turi bendrų sąlyčio taškų. Maskva šiame regione turi tris pagrindinius siekius: būti galios ir įtakos poliumi; išlaikyti pro-rusiškus režimus; pašalinti arba bent apriboti JAV ir Kinijos įtaką⁷⁶. Kaip ir Kaukaze, Kremliaus galutinis interesas yra hegemonijos įtvirtinimas, tačiau režimų išsaugojimas parodo aiškų interesų sutapimą su Biškeku ir Dušanbe. Tai suteikia rimtą priežastį Centrinei Azijai išlaikyti sanglaudą su Rusija: abi valstybės turi autoritarinius režimus (nors Kirgizijoje per revoliucijas situacija keitėsi, ji vis tiek išlieka nedemokratiška⁷⁷), kurie linkę artimiau bendrauti su Maskva, o pastaroji, norėdama stiprinti savo poziciją regione, nori matyti tuos režimus valdžioje. Taip pat Kremlius yra susirūpinęs augančia radikaliuoju islamu regione, nes Rusijoje gyvena virš penkiolikos milijonų musulmonų⁷⁸. Tad Rusijos interesai labiau sutampa su Centrine Azija nei su Armėnija, nes turi du bendrus siekius – išlaikyti režimus ir numalšinti islamo ekstremistų grėsmę. Tačiau svarbu pabrėžti, jog Maskvos svarbiausias interesas vis tiek yra įtaka ir galia regione, kas iš esmės kertasi su režimų išsaugojimu – kuo daugiau galios ir įtakos regione įgaus Kremlius, tuo mažiau suvereniteto turės valstybių valdantieji režimai.

⁷⁴ Yury Daneykin et al., „*Threats and Challenges to the Regional Security in Central Asian Region (the Example of the Republic of Kyrgyzstan)*“. Elsevier Ltd., Procedia - Social and Behavioral Sciences, Vol. 166, 2015, p. 87-88.

⁷⁵ Alexander Cooley, „*The Kyrgyz Crisis and the Political Logic of Central Asia's Weak Regional Security Organizations*“. PONARS Eurasia Policy Memo No. 140, 2011, p. 1-2.

⁷⁶ Alexander Frost, „*The Collective Security Treaty Organization, the Shanghai Cooperation Organization, and Russia's Strategic Goals in Central Asia*“. China and Eurasia Forum Quarterly, Volume 7, No. 3, 2009, p. 85.

⁷⁷ Elisha Aaron et al. (sud.), „*Nations in Transit 2021*“. Freedom House, 2021.

<https://freedomhouse.org/sites/default/files/2021-04/NIT_2021_final_042321.pdf> [Žiūrėta 2021 04 23].

⁷⁸ Kaan Korkmaz (sud.) et al., „*Fallout in the Wake of the Crisis: Impact on Key Actors, Regions and Conflicts*“. Niklas Granholm, Johannes Malminen, Gudrun Persson (sud.), „*A Rude Awakening Ramifications of Russian Aggression Towards Ukraine*“. FOI-R--3892—SE, 2014, p. 83.

Šioje vietoje dar ir pasimato tam tikras Snyder teorijos ir Centrinės Azijos dalyvavimo KSSO bei sanglaudos su Rusija neatitikimas – nors interesai kaip ir sutampa, aiškaus išorinio priešo (būtent valstybės) vis tiek neturi, o, pagal teoriją, jo reikia patvarumui ir sanglaudai. Nors šiuo atveju saugumo dilema (balansavimas tarp „apleidimo“ ir „įstrigimo“) yra vis tiek pritaikoma, tačiau yra sunkesnė situacija su sąjungininko ir priešininko „žaidimu“ – radikalus islamas nėra centralizuota ir iš išorės veikianti jėga bei sudaro tik vieną regiono grėsmių dalį. Tačiau yra svarbu pabrėžti, kad aljansai nėra griežtai tik prieš tam tikrą valstybę ar jų grupę. Bergsmann apibrėžimas parodo, jog aljansai yra skirti „pažado“ (susitarimo teikti pagalbą ir paramą) tesėjimui, kas nesuponuoja jokio konflikto prieš tam tikrą valstybę. KSSO chartijoje tai yra įtvirtinta ne tik trečiame ir septintame straipsniuose, kur kalbama apie saugumo ir stabilumo užtikrinimą, bet ypač aštuntame, kuriame teigiama: „Valstybės narės susikordinuos ir susivienys kovoje su tarptautiniu terorizmu ir ekstremizmu, neteisėta prekyba narkotikais ir psichotropinėmis medžiagomis, ginklais, organizuotu tarptautiniu nusikalstamumu, nelegalia migracija ir kitomis grėsmėmis valstybių narių saugumui.“⁷⁹ Tad nors tirti sanglaudą vis tiek yra įmanoma, nes, galiausiai, joje kalbama apie pagalbos ir paramos suteikimo lūkestį, kas pritaikoma įvairioms grėsmėms, bet šis Snyder teorijos ir Centrinės Azijos grėsmių neatitikimas gali būti vertas atskiرو žvilgsnio.

Kirgizijai ir Tadžikistanui 2014 metų Ukrainos krizės kontekste būtent pagalba stabilumui išlaikyti ir kovoti prieš terorizmą tapo reikalinga. Abidvi valstybės tuo laikotarpiu dėl vidinių problemų buvo nestabilios ir, teigiama, jog dvi pagrindinės iš Afganistano kylančios grėsmės Centrinei Azijai nuo 2014 m. yra narkotikų prekyba ir ekstremistinių islamo grupuočių įtaka⁸⁰. Negana to, 2015 metų įvykiai Tadžikistane priminė kokie trapūs yra šio regiono valdantieji režimai. Tų metų gegužę pulkininkas Gulmurod Khalimov, kuris vadovavo Tadžikistano OMON pajėgoms, dezertyravo į Islamo Valstybę ir pagrasino „išskersti“ valstybės valdžią⁸¹. O rugsėjį įvyko smurto protrūkis sostinėje, kurio metu gynybos viceministras generolas Abduhalim Nazarzoda buvo apkaltintas bandymu įvykdyti perversmą bendradarbiaudamas su ekstremistais, o Islamo Renesanso Partija buvo apkaltinta generolo

⁷⁹ Kolektyvinio Saugumo Sutarties Organizacijos tinklalapis, *Kolektyvinio Saugumo Sutarties Organizacijos Chartija*. Kišiniovas, 2002. <https://en.odkb-csto.org/documents/documents/ustav_organizatsii_dogovora_o_kollektivnoy_bezopasnosti/> [Žiūrėta 2021 04 23].

⁸⁰ Johan Norberg, „*High Ambitions, Harsh Realities Gradually Building the CSTO's Capacity for Military Intervention in Crises*“. FOI-R--3668—SE, 2013, p. 32.

⁸¹ Dmitry Solovyov, „*Commander of elite Tajik police force defects to Islamic State*“. Reuters, 2015. <<https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-tajikistan-idUSKBN0OD1AP20150528>> [Žiūrėta 2021 04 24].

rėmimu ir, galiausiai, buvo likviduota⁸². Tad kol Kremliaus veiksmus Rytų Ukrainoje ir Kryme akylai stebėjo visas pasaulis, Centrinės Azijos saugumo problemos, ypač Tadžikistano, tik didėjo.

Tačiau, kaip ir Armėnijos atveju, Rusija ne tik kad neapleido, bet ir siekė dar labiau įtvirtinti savo įtaką regione Ukrainos krizės akivaizdoje. 2015 metais ji siekė sustiprinti savo karinę ir saugumo poziciją Centrinėje Azijoje padidindama karių skaičių. Tokius Maskvos veiksmus galima laikyti bandymu per simbolinius gestus stiprinti Kirgizijos ir Tadžikistano paramos ir pagalbos lūkestį. Bet Kremliaus interesai vis dėlto yra sukoncentruoti į jo paties hegemoniją ir įtaką. Teigiama, jog nors islamistų grėsmė regione Maskva yra susirūpinusi, jai didesnę baimę kelia Kinijos ir Vakarų įtakos didėjimas⁸³. O šiuos Rusijos interesus Centrinės Azijos valstybės suvokia ir, panašu, palaiko sanglauda daugiau iš pragmatiškumo ir gaunamos materialinės naudos, nei dėl pagalbos ir paramos tikėjimosi. Kaip ir Armėnija, Centrinė Azija yra stipriai priklausoma nuo Rusijos tiekiamos karinės įrangos ir ginkluotės⁸⁴. Rusijos ir Centrinės Azijos interesai ir sanglaudos priežastys pasimatė per regionines krizes ir karines sutartis.

Kaip ir minėta anksčiau, 2012 metais Tadžikistane prasidėjo ginkluoti susirėmimai tarp valdžios ir opozicijos. Tačiau su destabilizacijos grėsme Dušanbė tvarkėsi savarankiškai ir nesikreipė į KSSO pagalbos dėl, tariamai, nepasitikėjimo Rusijos ketinimais⁸⁵. Tai rodo, kad Tadžikistanas supranta, jog leidus Maskvos pajėgoms aktyviai veikti konflikto teritorijoje, jos siektų ne tik stabilizuoti situaciją ir numalšinti grėsmę, bet ir labiau įtvirtinti Kremliaus poziciją regione. Tuo labiau, kadangi šie susirėmimai buvo šalies vidiniai įvykiai (ne taip kaip Kalnų Karabache), Rusijai negrėstų konfliktas ir visiškas santykių susigadinimas su kita valstybe, tad jai būtų lengviau vykdyti intervenciją. Tačiau tais pačiais metais Rusija su Tadžikistanu pasiekė susitarimą dėl karinės bazės. Trisdešimčiai metų buvo pratęstas leidimas Rusijos 201-jai karinei bazei dislokuotis Tadžikistane mainais į tai, kad Maskva padidintų kvotą tadžikų darbuotojų kiekiui, kuriems būtų leista dirbti Rusijoje. Tai yra reikšminga, nes apie pusę Tadžikistano BVP sudaro Rusijoje dirbančių tadžikų pervedami pinigai⁸⁶.

⁸² Radio Free Europe/Radio Liberty, „*Tajikistan Jails 170 Over Failed Coup In 2015*“. 2016, <<https://www.rferl.org/a/tajikistan-170-jailed-failed-coup/27900101.html>> [Žiūrėta 2021 04 24].

⁸³ Stratfor, „*Why Russia Will Send More Troops to Central Asia*“. 2015. <<https://worldview.stratfor.com/article/why-russia-will-send-more-troops-central-asia>> [Žiūrėta 2021 04 24].

⁸⁴ Alexander Frost, „*The Collective Security Treaty Organization, the Shanghai Cooperation Organization, and Russia's Strategic Goals in Central Asia*“. China and Eurasia Forum Quarterly, Volume 7, No. 3, 2009, p. 86.

⁸⁵ Arkady Dubnov, „*Tashkent Goes, Problems Stay*“. Russia in global affairs, 2012, <<https://eng.globalaffairs.ru/articles/tashkent-goes-problems-stay/>>, [Žiūrėta 2021 04 25].

⁸⁶ Andrej Krickovic, Maxim Bratersky, „*Benevolent hegemon, neighborhood bully, or regional security provider? Russia's efforts to promote regional integration after the 2013–2014 Ukraine crisis*“. Eurasian Geography and Economics, 57:2, 2016, p. 188.

Šioje situacijoje atsispindi Dušanbės sanglaudos su Kremliumi pagrindas – ekonominė ir pragmatinė nauda.

Tačiau per jau minėtus 2015 metų įvykius Dušanbės pozicija Rusijos pagalbos atžvilgiu buvo kitokia ir sukėlė daugiau spekuliacijų. Tų metų rugsėjo viduryje Vladimiras Putinas pareiškė, kad Rusija padės Tadžikistano prezidentui Emomali Rahmonui kovoti su politiniu nestabilumu⁸⁷. Šis Rusijos prezidento pareiškimas buvo paramos ir pagalbos suteikimo lūkesčio stiprinimo pavyzdys, vienas pagrindinių sanglaudą palaikančių elementų. Tačiau Maskva siuntė karinių pajėgų pastiprinimą ne padėti Rahmonui kovoti su opozicija ir išlaikyti režimą, bet stabilizuoti situaciją Tadžikistano pasienyje su Afganistano šiaurine dalimi, kurioje matėsi Talibano suaktyvėjimas. Negana to, paramos paprašė pats Rahmoni susitikime su Putinu, teigęs, jog Tadžikistano siena su Afganistanu taip pat yra ir NVS siena⁸⁸. Tai nebuvo Dušanbės pasitikėjimo Kremliumi atvejis, o greičiau pragmatinis ėjimas. Rahmoni vengia Rusijos pagalbos kuomet yra grėsmė režimui dėl vidinių neramumų, nes taip Maskva gali sukelti rimtą pavojų Tadžikistano suverenitetui. Tačiau jei grėsmė kyla iš išorės ir Rusijos pajėgos turėtų veikti iš esmės tik pasienio ruožuose, tuomet Kremliaus pagalba Tadžikistanui yra ne tik naudinga, bet ir mažiau kelianti pavojų. Tai dar labiau patvirtina po metų paskelbtas Maskvos sprendimas atitraukti dalį pajėgų. Nors priežastys nėra pilnai aiškios, Vakarų valstybių diplomatai ir ekspertai teigia, jog Rahmoni ilgą laiką jautėsi nerimastingai dėl Rusijos pajėgų buvimo šalyje. Tai taip pat prieštarauja Kremliaus teiginiams 2015 metais, jog norima padidinti pajėgų kiekį regione⁸⁹. Tad nors Maskva siekia parodyti rūpestį regiono problemoms ir net siūlo paramą ir pagalbą įvykiams paaštrėjus, Dušanbė suvokia tikrus Rusijos tikslus ir atsargiai vertina jos veiksmus.

Tačiau Kirgizijos situacija su vidiniais neramumais buvo kitokia. Kaip minėta, ji jau prašė KSSO, tai reiškia ir Rusijos, pagalbos per 2010 metų įvykius. Rusijos atsisakymą teikti pagalbą galima laikyti irgi siekiu neprarasti valstybių sanglaudos, kadangi Uzbekistanas griežtai prieštaravo intervencijai ir dar tuo metu priklausė KSSO. Nors Azerbaidžanas nėra aljanso narys, matosi kuo Kalnų Karabacho ir šios Kirgizijos krizės atvejai yra panašūs – Kremlius atsargiai vertins savo vietą konfliktuose tarp dviejų postsovietinių valstybių, nes nenorės prarasti įtakos artimojoje kaimynystėje. Tačiau ši revoliucija ir Rusijos atsisakymas suteikti pagalbą ir paramą neatstūmė Biškeko nuo sanglaudos su ja. Tai sukėlė vienas iš regiono valstybių ir Maskvos sutampančių interesų – režimo

⁸⁷ Samuel Ramani, „Russia Offers to Support Tajikistan...But There's a Price“. The Diplomat, 2015. <<https://thediplomat.com/2015/10/russia-supports-tajikistan-for-a-price/>> [Žiūrėta 2021 04 25].

⁸⁸ Radio Free Europe/Radio Liberty, „Russia Announces Helicopter Reinforcements For Tajik Base Amid Afghan Unrest“. 2015. <<https://www.rferl.org/a/russia-tajikistan-base-helicopters/27293028.html>> [Žiūrėta 2021 04 25].

⁸⁹ Olzhas Auyezov, Jon Boyle, „Russia to cut troop levels in Tajikistan amid questions about its influence“. Reuters, 2016. <<https://www.reuters.com/article/us-russia-tajikistan-military-idUSKCN0VD1YE>> [Žiūrėta 2021 04 25].

saugumas. Po revoliucijos Kirgizijos prezidentu tapo Almazbek Atambayev, kuris yra laikomas labiausiai pro-rusišku prezidentu valstybės istorijoje. Autoritarinis lyderis siekė išplėsti savo politinę galią, tad, kadangi Kirgizija jau ir taip stipriai priklausė nuo Rusijos ekonomiškai, jis dar artimiau pradėjo bendrauti su Kremliumi⁹⁰.

Kirgizijos sanglaudą su Maskva labiausiai palaiko ekonominė situacija bei oficialios sutartys karinėje srityje, o jos dažniausiai priklausydavo nuo kito didelę įtaką regione turėjusio veikėjo – JAV. Pagal 2003 metų dvišalę sutartį Kremlius gavo oro pajėgų bazę Kanto mieste. Tačiau vos už keliolikos kilometrų yra Manas bazė, kurioje nuo 2001 metų buvo dislokuoti JAV kariai kovoti prieš Talibaną Afganistane. Putinas teigė, jog Manas buvo skirta kovai prieš tarptautinį terorizmą, o Kantas – specifiskai Kirgizijos saugumui⁹¹. Toks pareiškimas yra paramos ir pagalbos lūkesčio didinimas, tačiau Rusijos tikrieji tikslai buvo aiškūs – atsverti JAV įtaką regione. 2012 metais leidimas Maskvai turėti bazę buvo pratęstas penkiolikai metų pradedant nuo 2017 metų. Putinas teigė, jog Rusijos karinis buvimas Tadžikistane ir Kirgizijoje yra reikšmingas stabilumo veiksnys. Svarbu pabrėžti, jog su šiuo pratęsimu Kremlius nurašė beveik 500 mln. JAV dolerių skolos ir už dviejų metų buvo planuojamas JAV pajėgų išvykimas iš šalies⁹². Nors Putino komentaras stiprina pagalbos ir paramos lūkestį, skolos nurašymas yra pragmatinis tokio susitarimo pasirašymo paskatinimas. Tačiau JAV karių išvykimas yra bene ryškiausias momentas Kirgizijos sanglaudoje su Rusija. Biškekas patyrė didelį spaudimą iš Maskvos kad būtų uždaryta Manas bazė⁹³. Ir, kai 2014 metais iš jos išvyko JAV pajėgos, tai padėjo Rusijai įtvirtinti savo įtaką regione ir išlaikyti Kirgizijos sanglaudą. Kadangi Kirgizijoje nebeliko užsienio valstybių bazių apart Rusijos, ji nebeturėjo kitokio pasirinkimo kaip tik stiprinti sanglaudą su Maskva. Tad nerimas dėl suvereniteto saugumo prasidėjus Ukrainos krizei jau buvo nereikšmingas, nes Kremlius ilgam įsitvirtino šalyje.

Išvados

Šio tyrimo pagrindinis tikslas buvo išanalizuoti KSSO patvarumo priežastis remiantis Glenn Snyder aljansų teorija. Tai buvo daroma žvelgiant per 2014 metų Ukrainos krizės kontekstą ir, naudojantis atvejo studija bei dokumentų analize, ištiriant kaip Rusija siekė išlaikyti Armėnijos,

⁹⁰ Baktybek Beshimov, Ryskeldi Satke, „Kyrgyzstan: The Next Ukraine?“. The Diplomat, 2014.
<<https://thediplomat.com/2014/03/kyrgyzstan-the-next-ukraine/>> [Žiūrėta 2021 04 27].

⁹¹ Kevin O'Flynn, „Russia opens air base to shore up Asia influence“. The Guardian, 2003.
<<https://www.theguardian.com/world/2003/oct/24/russia>> [Žiūrėta 2021 04 27].

⁹² Gleb Bryanski, Olga Dzyubenko, „Russia cuts Kyrgyz debt for military, power deals“. Reuters, 2012.
<<https://www.reuters.com/article/russia-kyrgyzstan-idUSL5E8KK15720120920>> [Žiūrėta 2021 04 27].

⁹³ Stephanie Ott, „Russia tightens control over Kyrgyzstan“. The Guardian, 2014.
<<https://www.theguardian.com/world/2014/sep/18/russia-tightens-control-over-kyrgyzstan>> [Žiūrėta 2021 04 28].

Kirgizijos ir Tadžikistano sanglaudą (paramos ir pagalbos lūkestį). Buvo žvelgiama į interesų (ne)sutapimus, kaip pasirinktos valstybės suvokia Maskvos interesus bei oficialių sutarčių, paramos ir pagalbos tematikos įtaką. Daroma išvada, jog KSSO išliko patvari prasidėjus Ukrainos krizei, nes: 1) visos trys tirtos valstybės buvo priklausomos nuo sutarčių su Rusija teikiamos naudos (tiek ekonominės, tiek karinės), kas rodo labiau iš pragmatizmo kylančią sanglaudą; 2) tirtų valstybių grėsmės suaktyvėjo prasidėjus Ukrainos krizei, o Maskva tuo laikotarpiu sustiprino karinę kooperaciją su jomis, taip ji išlaikė (nors ir taip nelabai stiprų) paramos ir pagalbos lūkestį; 3) Centrinės Azijos valstybių interesai dalinai sutapo su Kremliaus, kas palakė jų sanglaudą, o Armėnijai, dėl istorinių ir geografinių priežasčių, trūksta alternatyvų sanglaudai su Rusija.

Armėnijos atveju jos interesai su Rusija nesutapo. Maskva karinėje srityje palaikydavo ryšius su Azerbaidžanu, pagrindine Armėnijos saugumo grėsmė, pardavinėdama jam ginklų ir įrangos. Taip ji elgiasi, nes pagrindinis jos interesas Kaukaze yra hegemonijos įtvirtinimas. Jerevanas šiuos Rusijos interesus suvokia, nes jos bendradarbiavimas su Baku buvo aptariamas viešojoje erdvėje. Tad bendri interesai nėra Armėnijos sanglaudos su Kremliumi priežastimi. Tuo metu Tadžikistano ir Kirgizijos interesai su Rusija sutapo, nors ir nepilnai. Maskvos svarbiausias interesas yra jos hegemonija Centrinėje Azijoje, bet ji, kaip ir Biškekas bei Dušanbė, taip pat siekia išlaikyti pro-rusiškus režimus regione ir numalšinti islamistinio ekstremizmo augimą. Dėl to abi valstybės yra prašiusios pagalbos konfliktiniuose laikotarpiuose. Tačiau jos taip pat suvokia Kremliaus galios ir įtakos siekį, tad, kaip matoma Tadžikistano atveju, siekia išvengti suvereniteto praradimo.

Ryškiausią poveikį sanglaudai turi karinės kooperacijos sustiprėjimas prasidėjus Ukrainos krizei. Jos metu ne tik suabejota Rusijos įtakos kituose regionuose likimu, bet ir aktyvesnės tapo tiriamų valstybių saugumo grėsmės, tad kooperacijos sustiprėjimas išlaikė sanglaudą. Visoms trimis valstybėms ryškų poveikį turi gaunama nuolaida ginkluotei. Jos taip pat turi įsteigusios Rusijos karines bazines, kas pastiprina paramos ir pagalbos lūkestį. Centrinė Azija pragmatiškai žvelgia į karinę kooperaciją su Rusija dėl prastos ekonominės būklės – susitarimai teikia finansinę naudą Kirgizijai ir Tadžikistanui, o Maskva sustiprina savo karinę poziciją regione. Sutarčių poveikis labiausiai pasimatė Armėnijos atveju, kuriame Rusija per Ukrainos krizę stipriai gilino saugumo ir gynybos integraciją. Tam, be abejonių, poveikį turėjo ir Azerbaidžano agresija tuo laikotarpiu – taip Kremlius, greičiausiai, siekė ir atbaidyti Baku nuo tolimesnių veiksmų.

Iš šio tyrimo suteikiamų įžvalgų matyti, jog paramos ir pagalbos tematika labiau pasireiškė Centrinės Azijos atveju. Taip yra todėl, nes šios šalys turi daugiau alternatyvų nei Armėnija (buvusios JAV bazės bei Kinijos įtaka). Tačiau svarbu pabrėžti, jog pagrindinis tyrimo trūkumas buvo

per silpnas paramos ir pagalbos lūkestį kuriančių niuansų ir simbolių įtraukimas. Tyrime buvo fokusuojamasi daugiausiai į interesų ir oficialių sutarčių poveikį. Nors per dokumentų analizę buvo paryškinta tiek sutartyse, tiek viešuose pasisakymuose pateikta Rusijos vadovų paramos ir pagalbos tematika, norint pilnai ištirti šį aspektą būtų rekomenduotina daryti atskirą tyrimą. Tam reiktų tirti Ukrainos krizės laikotarpiu valstybių vadovų pasisakymų ir komentarų turinį. Taip pat reiktų gilesnio žvilgsnio į tai kas dar laikoma simboliais ir niuansais aljansų patvarumo politikoje. Kaip galimi jų pavyzdžiai būtų siūlomi dalyvavimai sąjungininkų nacionalinių švenčių minėjimuose ir kariniuose paraduose, dvišalių susitikimų kiekis ir turinys.

Šaltinių sąrašas

1. Aaron, Elisha, David Meijer, Shannon O'Toole, Tyler Roylance (sud.), „*Nations in Transit 2021*“. Freedom House, 2021. <https://freedomhouse.org/sites/default/files/2021-04/NIT_2021_final_042321.pdf> [Žiūrėta 2021 04 23].
2. Abrahamyan, Eduard, „*Russia and Armenia establish joint ground forces*“. *The Central Asia-Caucasus Analyst*, 2016. <<https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/13416-russia-and-armenia-establish-joint-ground-forces.html>> [Žiūrėta 2021-04-20].
3. Agayev, Zulfugar, „*Azeri-Russian Arms Trade \$4 Billion Amid Tension With Armenia*“. Bloomberg, 2013. <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2013-08-13/azeri-russian-arms-trade-4-billion-amid-tension-with-armenia>> [Žiūrėta 2021-04-15].
4. Armėnijos Respublikos ministro pirmininko tinklalapis, „*Prime Minister Nikol Pashinyan's Address to the Nation*“. Jerevanas, 2020. <<https://www.primeminister.am/en/statements-and-messages/item/2020/10/14/Nikol-Pashinyan-message-to-the-nation/>> [Žiūrėta 2021-04-17].
5. Auyezov, Olzhas, Jon Boyle, „*Russia to cut troop levels in Tajikistan amid questions about its influence*“. Reuters, 2016. <<https://www.reuters.com/article/us-russia-tajikistan-military-idUSKCN0VD1YE>> [Žiūrėta 2021 04 25].
6. Beshimov, Baktybek, Ryskeldi Satke, „*Kyrgyzstan: The Next Ukraine?*“. The Diplomat, 2014. <<https://thediplomat.com/2014/03/kyrgyzstan-the-next-ukraine/>> [Žiūrėta 2021 04 27].
7. Bryanski, Gleb, Olga Dzyubenko, „*Russia cuts Kyrgyz debt for military, power deals*“. Reuters, 2012. <<https://www.reuters.com/article/russia-kyrgyzstan-idUSL5E8KK15720120920>> [Žiūrėta 2021 04 27].
8. Cornell, Svante E., „*Armenia's Crisis of Legitimacy*“. The American Interest, 2018. <<https://www.the-american-interest.com/2018/04/26/armenias-crisis-legitimacy/>> [Žiūrėta 2021-04-15].
9. Dubnov, Arkady, „*Tashkent Goes, Problems Stay*“. Russia in Global Affairs, 2012, <<https://eng.globalaffairs.ru/articles/tashkent-goes-problems-stay/>>, [Žiūrėta 2021 04 25].
10. Eurasianet, „*Azerbaijan: Where Does Russia Stand on Helicopter Shoot-Down?*“. 2014. <<https://eurasianet.org/azerbaijan-where-does-russia-stand-on-helicopter-shoot-down>> [Žiūrėta 2021-04-15].

11. Fisher, Max, „Everything you need to know about the Ukraine crisis“. Vox, 2014.
<<https://www.vox.com/2014/9/3/18088560/ukraine-everything-you-need-to-know>> [Žiūrėta 2021-04-14].
12. Ian Traynor, „Ukraine's bloodiest day: dozens dead as Kiev protesters regain territory from police“. The Guardian, 2014. <<https://www.theguardian.com/world/2014/feb/20/ukraine-dead-protesters-police>> [Žiūrėta 2021-04-14].
13. Jungtinių Tautų Skaitmeninės Bibliotekos tinklalapis, „Treaty between the Russian Federation and the Republic of Armenia on Friendship, Cooperation and Mutual Assistance“. Maskva, 1997. <<https://digitallibrary.un.org/record/243780?ln=en>> [Žiūrėta 2021-04-19].
14. Jungtinių Tautų Skaitmeninės Bibliotekos tinklalapis, *Territorial integrity of Ukraine*. Niujorkas, 2014. <<https://digitallibrary.un.org/record/767565?ln=en>> [Žiūrėta 2021-04-14].
15. Kolektyvinio Saugumo Sutarties Organizacijos tinklalapis, *Kolektyvinio Saugumo Sutarties Organizacijos Chartija*. Kišiniovas, 2002. <https://en.odkb-csto.org/documents/documents/ustav_organizatsii_dogovora_o_kollektivnoy_bezopasnosti/> [Žiūrėta 2021 03 16].
16. Kucera, Joshua, „Russian Officer: We Would Intervene In Karabakh Against Azerbaijan“. Eurasianet, 2013. <<https://eurasianet.org/russian-officer-we-would-intervene-in-karabakh-against-azerbaijan>> [Žiūrėta 2021-04-15].
17. MacAskill, Ewen, Ian Traynor, Dan Roberts, „EU and US impose sanctions on Russian and Ukrainian officials“. The Guardian, 2014.
<<https://www.theguardian.com/world/2014/mar/17/eu-imposes-sanctions-21-russian-ukrainian-officials-crimea>> [Žiūrėta 2021-04-14].
18. Michel, Casey, „Russia, Crimea and Central Asia“. The Diplomat, 2015.
<<https://thediplomat.com/2015/03/russia-crimea-and-central-asia/>> [Žiūrėta 2021-04-14].
19. Mkrtchyan, Hasmik, Margarita Antidze, Andrew Roche, „Armenia ratifies agreement on joint air-defense system with Russia“. Reuters, 2016. <<https://www.reuters.com/article/us-armenia-russia-defence-idUSKCN0ZG2AS>> [Žiūrėta 2021-04-20].
20. O'Flynn, Kevin, „Russia opens air base to shore up Asia influence“. The Guardian, 2003.
<<https://www.theguardian.com/world/2003/oct/24/russia>> [Žiūrėta 2021 04 27].
21. O'Rourke, Breffni, „Russia, Armenia Sign Extended Defense Pact“. Radio Free Europe/Radio Liberty, 2010.

- <https://www.rferl.org/a/Russian_President_Medvedev_To_Visit_Armenia/2131915.html>
[Žiūrėta 2021-04-19].
22. Ott, Stephanie, „*Russia tightens control over Kyrgyzstan*“. The Guardian, 2014.
<<https://www.theguardian.com/world/2014/sep/18/russia-tightens-control-over-kyrgyzstan>>
[Žiūrėta 2021 04 28].
23. Peter, Laurence, „*Is Russia going to war with Ukraine and other questions*“. BBC News, 2021.
<<https://www.bbc.com/news/world-europe-56720589>> [Žiūrėta 2021-04-14].
24. Radio Free Europe/Radio Liberty, „*Kyrgyzstan Says Crimea Referendum 'Legitimate'*“. 2014.
<<https://www.rferl.org/a/kyrgyzstan-recognition-crimea-referendum-ukraine-russia/25304439.html>> [Žiūrėta 2021-04-14].
25. Radio Free Europe/Radio Liberty, „*Russia Announces Helicopter Reinforcements For Tajik Base Amid Afghan Unrest*“. 2015. <<https://www.rferl.org/a/russia-tajikistan-base-helicopters/27293028.html>> [Žiūrėta 2021 04 25].
26. Radio Free Europe/Radio Liberty, „*Tajikistan Jails 170 Over Failed Coup In 2015*“. 2016,
<<https://www.rferl.org/a/tajikistan-170-jailed-failed-coup/27900101.html>> [Žiūrėta 2021 04 24].
27. Ramani, Samuel, „*Russia Offers to Support Tajikistan...But There's a Price*“. The Diplomat, 2015. <<https://thediplomat.com/2015/10/russia-supports-tajikistanfor-a-price/>> [Žiūrėta 2021 04 25].
28. Šćepanović, Janko, „*Was the Nagorno-Karabakh Deal a Missed Opportunity for the CSTO?*“. The Diplomat, 2020. <<https://thediplomat.com/2020/11/was-the-nagorno-karabakh-deal-a-missed-opportunity-for-the-csto/>> [Žiūrėta 2021 03 14].
29. Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijos tinklalapis, *Šiaurės Atlanto Sutartis*. Vašingtonas, 1949.
<https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm?selectedLocale=lt> [Žiūrėta 2021 03 16].
30. Soldatkin, Vladimir, David Stamp, „*Putin says plan to take Crimea hatched before referendum*“. Reuters, 2015. <<https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-putin-crimea-idUSKBN0M51DG20150309>> [Žiūrėta 2021-04-14].
31. Solovyov, Dmitry, „*Commander of elite Tajik police force defects to Islamic State*“. Reuters, 2015. <<https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-tajikistan-idUSKBN0OD1AP20150528>> [Žiūrėta 2021 04 24].

32. Stockholm International Peace Research Institute, „*International arms transfers level off after years of sharp growth; Middle Eastern arms imports grow most, says SIPRI*“. 2021. <<https://www.sipri.org/media/press-release/2021/international-arms-transfers-level-after-years-sharp-growth-middle-eastern-arms-imports-grow-most>> [Žiūrėta 2021-04-17].
33. Stratfor, „*Armenia and Azerbaijan feel the effects of the Ukraine standoff*“. Euractiv, 2015. <<https://www.euractiv.com/section/armenia/opinion/armenia-and-azerbaijan-feel-the-effects-of-the-ukraine-standoff/>> [Žiūrėta 2021-04-17].
34. Stratfor, „*Why Russia Will Send More Troops to Central Asia*“. 2015. <<https://worldview.stratfor.com/article/why-russia-will-send-more-troops-central-asia>> [Žiūrėta 2021 04 24].
35. Tolipov, Farkhod, „*CSTO: COLLECTIVE SECURITY OR COLLECTIVE CONFUSION?*“. *The Central Asia-Caucasus Analyst*, 2009. <<https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/11896-analytical-articles-caci-analyst-2009-9-1-art-11896.html>> [Žiūrėta 2021 03 14].
36. Weisenthal, Joe, Erin Fuchs, „*UKRAINIAN PARLIAMENT VOTES TO OUST THE PRESIDENT*“. Business Insider, 2014. <<https://www.businessinsider.com/yanukovych-leaves-kyiv-2014-2>> [Žiūrėta 2021-04-14].

Literatūros sąrašas

1. Aris, Stephen, „*Collective Security Treaty Organization*“. Kn. James Sperling (sud.), „*Handbook of Governance and Security*“. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2014.
2. Baev, Pavel, „*The CSTO: Military Dimensions of the Russian Reintegration Effort*“. Kn. S. Frederick Starr, Svante E. Cornell (sud.), „*Putin's Grand Strategy: The Eurasian Union and Its Discontents*“. Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, 2014.
3. Bailes, Alyson J. K., Bradley A. Thayer, Baldur Thorhallsson, „*Alliance theory and alliance 'Shelter': the complexities of small state alliance behaviour*“. Third World Thematics: A TWQ Journal, 2016.
4. Bennett, Andrew, „*Case Study Methods: Design, Use, and Comparative Advantages*“. Kn. Detlef F. Sprinz, Yael Wolinsky-Nahmias (sud.), „*Models, Numbers, and Cases: Methods for Studying International Relations*“. Ann Arbor, University of Michigan Press, 2004.
5. Bergsmann, Stefan, „*The Concept of Military Alliance*“. Erich Reiter ir Heinz Gärtner (sud.), „*Small States and Alliances*“. New York, Physica-Verlag Heidelberg, 2001.
6. Bowen, Glenn A., „*Document Analysis as a Qualitative Research Method*“. Qualitative Research Journal, vol. 9, no. 2, 2009.
7. Cooley, Alexander, „*The Kyrgyz Crisis and the Political Logic of Central Asia's Weak Regional Security Organizations*“. PONARS Eurasia Policy Memo No. 140, 2011.
8. Corbin, J., Strauss, A., „*Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*“. Thousand Oaks, CA: Sage, 3rd ed., 2008.
9. Daneykin, Yury, Elisey Andreevsky, Mikhail Rogozhin, Oleg Sernetsky, „*Threats and Challenges to the Regional Security in Central Asian Region (the Example of the Republic of Kyrgyzstan)*“. Elsevier Ltd., Procedia - Social and Behavioral Sciences, Vol. 166, 2015.
10. Dragneva, Rilka, Laure Delcour and Laurynas Jonavicius, „*Assessing Legal and Political Compatibility between the European Union Engagement Strategies and Membership of the Eurasian Economic Union*“. EU-STRAT Working Paper No. 07, 2017.
11. Frost, Alexander, „*The Collective Security Treaty Organization, the Shanghai Cooperation Organization, and Russia's Strategic Goals in Central Asia*“. China and Eurasia Forum Quarterly, Volume 7, No. 3, 2009.

12. Fumagalli, Matteo, „*Alignments and Realignments in Central Asia: The Rationale and Implications of Uzbekistan's Rapprochement with Russia*“. *International Political Science Review*, Vol. 28, No. 3, 2007.
13. Haas, Marcel de, „*War Games of the Shanghai Cooperation Organization and the Collective Security Treaty Organization: Drills on the Move!*“. *The Journal of Slavic Military Studies*, 29:3, 2016.
14. Jasutis, Gražvydas, „*Collective Security Treaty Organization: Military Integration Problems and Perspectives in the CIS Space*“. *Lithuanian Annual Strategic Review*, 2008.
15. Jasutis, Gražvydas, „*Karinio aljanso patvarumo tyrimas: Rusijos ir Baltarusijos atvejis*“. Doktoro disertacija, Vilniaus Universitetas, 2011.
16. Karpinen, Kari, Hallvard Moe, „*What We Talk about When We Talk about Document Analysis*“. Natascha Just, Manuel Puppis (sud.), „*Trends in Communication Policy Research*“. Bristol: Intellect Books – ECREA, 2012.
17. Korkmaz, Kaan (sud.), Samuel Bergenwall, Johan Eellend, Erika Holmquist, Johan Norberg, John Rydqvist, „*Fallout in the Wake of the Crisis: Impact on Key Actors, Regions and Conflicts*“. Niklas Granholm, Johannes Malminen, Gudrun Persson (sud.), „*A Rude Awakening Ramifications of Russian Aggression Towards Ukraine*“. FOI-R--3892—SE, 2014.
18. Krickovic, Andrej, Maxim Bratersky, „*Benevolent hegemon, neighborhood bully, or regional security provider? Russia's efforts to promote regional integration after the 2013–2014 Ukraine crisis*“. *Eurasian Geography and Economics*, 57:2, 2016.
19. Libman, Alexander, „*Regionalisation and regionalism in the post-Soviet space: Current status and implications for institutional development*“. *Europe-Asia Studies*, 59:3, 2007.
20. Libman, Alexander, Evgeny Vinokurov, „*Is it really different? Patterns of regionalisation in the post-Soviet Central Asia*“. Frankfurt School - Working Paper Series, No. 155, Frankfurt School of Finance & Management, Frankfurt a. M, 2010.
21. Mandelbaum, Michael, „*The Nuclear Revolution: International Politics Before and After Hiroshima*“. New York: Cambridge University Press, 1981.
22. Mankoff, Jeffrey, „*Russia's Latest Land Grab: How Putin Won Crimea and Lost Ukraine*“. *Foreign Affairs*, Vol. 93, No. 3, 2014.
23. Minasyan, Sergey, „*Russian-Armenian Relations: Affection or Pragmatism?*“. PONARS Eurasia Policy Memo No. 269, 2013.

24. Norberg, Johan, „*High Ambitions, Harsh Realities Gradually Building the CSTO's Capacity for Military Intervention in Crises*“. FOI-R--3668—SE, 2013.
25. Shadrina, Elena, „*Post-Soviet Integration: Case of Eurasian Economic Union*“. Waseda Global Forum, No. 16, 2019.
26. Smolnik, Franziska, Uwe Halbach, „*The Nagorno-Karabakh Conflict in Light of the Crisis over Ukraine*“. Sabine Fischer (sud.), „*Not frozen! The unresolved conflicts over Transnistria, Abkhazia, South Ossetia and Nagorno-Karabakh in light of the crisis over Ukraine*“. Berlin, SWP Research Paper, 2016.
27. Snyder, Glenn H., „*Alliance theory: A neorealist first cut*“. Journal of International Affairs, Vol. 44, No. 1, Theory, Values And Practice In International Relations: Essays In Honor Of William T.R. Fox, 1990.
28. Ter-Matevosyan, Vahram, „*Armenia and the Ukrainian Crisis: Finding the Middle Ground*“. CAUCASUS ANALYTICAL DIGEST No. 67–68, 2014.
29. Thies, Cameron G., „*A Pragmatic Guide to Qualitative Historical Analysis in the Study of International Relations*“. International Studies Perspectives, Volume 3, Issue 4, 2002.
30. Walt, Stephen M., „*Why alliances endure or collapse*“. Survival: Global Politics and Strategy, 39:1, 1997.
31. Yesdauletova, Ardak, Aitmukhanbet Yesdauletov, „*The Eurasian Union: dynamics and difficulties of the post-Soviet integration*“. TRAMES, 18(68/63), Issue No: 1, 2014.
32. Yin, Robert K., „*Case study research: Design and methods*“. 3rd ed., Thousand Oaks, Sage publications, 2003.

Summary

The title of the bachelors thesis is “The endurance of the Collective Security Treaty Organization through Glenn Snyder's alliance theory”. The object of analysis is the endurance of the Collective Security Treaty Organization during the 2014 Ukrainian crisis through Armenia's, Kyrgyzstan's and Tajikistan's alignment with Russia. The problematic question of the thesis – why did the Collective Security Treaty Organization endure the 2014 Ukrainian crisis? This analysis has two main goals: to find out why the Collective Security Treaty Organization endured the 2014 Ukrainian crisis; to find out if the state alignment, which is present in Glenn Snyder's alliance theory, explains the endurance of the Collective Security Treaty Organization. The four main tasks of the thesis: to define what is an alliance by looking at how it is described by key theorists; to review the endurance of Glenn Snyder's alliance theory and compare it with the insights of other academics; to highlight the importance of state alignment for the analysis of Snyder's alliance endurance; to analyze the endurance of the Collective Security Treaty Organization through state alignment. Based on Glenn Snyder's alliance theory, Armenia's, Kyrgyzstan's and Tajikistan's expectations of support during a conflict from Russia were analyzed. Overlapping state interests and treaties in the field of security are the most important elements in creating and strengthening expectations, as well as the nuances of state-friendliness and symbolic politics.

The thesis concludes that the Collective Security Treaty Organization endured the 2014 Ukrainian crisis because: 1) all three countries that were analyzed heavily depended on the benefits of the agreements with Russia (both economic and military), which shows that state alignment stemmed more from pragmatism; 2) the threats of the investigated states intensified with the onset of the crisis in Ukraine, and Moscow strengthened military cooperation with them during that period, thus maintaining (albeit not very strong) expectations of support and assistance; 3) the interests of the Central Asian states overlapped with those of the Kremlin, which supported their alignment, and Armenia, for historical and geographical reasons, lacks alternatives to alignment with Russia.

It is recommended to conduct a separate study to assess the impact of nuances and symbols on the expectation of support and assistance. This would require examining the content of the speeches and comments made by the Heads of State during the crisis in Ukraine. There is also a need for a deeper look at what is considered symbols and nuances in alliance endurance policies. Possible examples would be participation in national holidays and military parades of allied countries, the number and content of bilateral meetings. This analysis has helped to better understand how Russia is able to keep smaller states in the Collective Security Treaty Organization. The application of Glenn

Snyder's theory gave a different perspective on military cooperation in the post-Soviet space, focusing more on the interests of smaller states and the reasons for their decision, rather than just on Russia's. The thesis also showed that Moscow, even while focused on events in Ukraine, still does not abandon its hegemony interests in the immediate neighborhood and strengthens its influence in it.